

**ORTAÖĞRETİMDE AKTİF SPOR YAPAN VE YAPMAYAN
ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞME DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa GÖK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİMDALİ**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2016

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on dört (14) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Mustafa
Soyadı : GÖK
Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
İmza :
Teslim Tarihi : 03.2016

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaöğretimde Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin
Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Examining the Levels of Socialization, the Students in High
Schools Who Are Always Actively in or out of Sports

ETİK İLKELERİNE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğim ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı : Mustafa GÖK

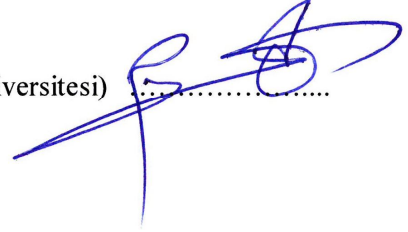
İmza :

Jüri onay sayfası

Mustafa GÖK tarafından hazırlanan “Ortaöğretimde Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Atilla PULUR

(Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Başkan: Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

(Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ebru Olcay KARABULUT

(Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ahi Evran Üniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 04/02/2016

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Tahir ATICI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Orta öğretimde aktif spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi konulu yüksek lisans tezim, 4 yıllık bir çalışma sürecinin sonunda tamamlanmıştır. Bu çalışmanın tamamlanma süreci birçok aşamadan oluşmuştur. Her aşamasında yardımlarını esirgemeyen yol gösteren ve tez konumun belirlenmesinden tezin bitimine kadar benden her türlü desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr Atilla PULUR'a, yüksek lisans süresince her zaman yanımda olan abim Nedim GÖK'e, yazım aşamasında yardımcı olan kardeşim Gaye GÖK'e ve emeği geçen herkese teşekkür edip şükranlarımı sunuyorum.

Saygılarımla ...

Mustafa GÖK

Ankara, 2016

**ORTAÖĞRETİMDE AKTİF SPOR YAPAN VE YAPMAYAN
ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞME DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Mustafa GÖK
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat 2016

ÖZ

Bu araştırmanın amacını, ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde beden eğitimi dersinin, etkileri, öğrencilerinin ders aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin ortaya çıkarılması, spor ve spor aktivitelerinin ortaöğretim öğrencilerin sosyalleşmesi üzerinde etkisinin olup olmadığı oluşturmaktadır. Araştırma grubunu, 2014–2015 eğitim ve öğretim yılında Ankara il merkezinde bulunan 8 Anadolu Lisesi ile 2 Endüstri Meslek ve Teknik Lisesi ve 2 Ticaret ve Meslek Liselerinden oluşan toplam 16 ortaöğretimde öğrenim gören 824 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler 11. ve 12. sınıflardan rasgele (random) yöntemle seçilmişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümü, öğrencilerin kişisel bilgi ve özelliklerini içeren 18 sorudan; ikinci bölümü, sosyalleşme kavramının ortaya çıkarılmasını amaçlayan 34 sorudan; üçüncü bölümü ise spor ile birlikte sosyalleşme kavramının ortaya çıkmasına yardım edecek 35 sorudan meydana gelmiştir. Kullanılan anketler sosyalleşme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği oldukça yüksektir. Spor ile sosyalleşme ölçeğinin güvenilirliği (0,80) yüksek olduğu; Genel olarak sorularımızın güvenilirliği (0,84) yüksek olduğu ölçülmüştür. Araştırma sonucunda; Ortaöğretim öğrencilerinin okudukları okul türlerine göre sosyalleşme ve spor ile sosyalleşme düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. En düşük sosyalleşme düzeyi okul türüne göre teknik lisede okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Erkek ve kız öğrencilerin sosyalleşme ve spor ile sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark vardır. Ortaöğretim öğrencilerinin okudukları bölümlere göre sosyalleşme düzeyleri ortalamaları arasında farklılık olduğu ve düzeyi en yüksek olanların sayısal bölümde okuyanların olduğu görülmektedir. Sosyalleşmeyi cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim ve meslek durumu okulun bulunduğu çevre ve spor yapmanın olumlu yönde etkilediği; Ancak okul türü ve ikamet ettiği çevrenin etkisinin istatistiksel açıdan önemli olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Beden eğitimi dersi, spor, sosyalleşme, ortaöğretim öğrencileri.
Sayfa Adedi : 115
Danışman : Doç. Dr. Atilla PULUR

EXAMING THE LEVELS OF SOCIALIZATION, THE STUDENTS IN HIGH SCHOOLS WHO ARE ALWAYS ACTIVELY IN OR OUT OF SPORTS

(Master's Thesis)

Mustafa GÖK

GRADUATION SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

February 2016

ABSTRACT

The purpose of this research are the effects of Physical Education on socialisation of high school students, (in process of socialization, the activities used by the students).Exposing of variation, whether sports and sports activities have impact on the students socialization or not. In 2014-2015 education period in Ankara.8 Anatolian High Schools, 2 Industrial and Technical High Schools in Ankara and in total 824 students from our research group. The students are chosen randomly from eleventh and (last twelfth term) classes. In the research, we formed our socialization scale, by means of data collecting, using the Hacettepe Personality Inventory that composed three parts, Sociotrapy Autonomy Scale, Social Comparison Scale, Social Recognition Survey, Self – identification Inventory, Personal Information form and other most used scales. In the first part of Questionnaire there are 18 questions that include students personal information and Specialities. And in the Second part there are 34 questions which proposes to expose the concept of socialization. The last part is formed by 35 questions that helps revealing Socialization by the help of sports. In our questionnaire, Socialization Scale has quite high validity and reliability. The reliability of Socialization by the help of sports Scale has (0.80) really high degrees. In general reliability of our questions is also (0,84) in high degrees. In the result of the research, It's determined that there is not a certain difference between socialization with or without sports by means of different types of schools. The students at Technical High School have the lowest Socialization degree according to the School types. There are enormous differences in the degree of Socialization with or without sports among girls and boys. If we look at in the way of branches, there are differences in Socialization. The students in the maths classes have the highest degree. Socialization to gender , age , education and occupational status of the parents to make a positive impact on the environment of the school and sports ; However , the impact on the environment and the type of school of residence was found to be Statistically Significant

Key Words : Physical education course, spor, socialisation, secondary school students

Page Number : 115

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Atilla PULUR

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Spor	7
2.1.1. Spor Kavramı	7
2.1.2. Sosyal Bir Olgu Olarak Spor	8
2.1.3. Sporun Temel Amaç ve Fonksiyonları	12
2.1.4. Spora Katılımı Etkileyen Faktörler	17
2.2. Sosyalleşme İle İlgili Temel Kavramlar.....	20
2.2.1. Sosyalleşme Tanımı	20
2.2.2. Sosyalleşmenin Özellikleri	21
2.2.3. Sosyalleşmenin Fonksiyonları	22
2.2.4. Sosyalleşme Süreci	23
2.2.5. Sosyalleşme Sürecine Etki Eden Faktörler	24

2.2.5.1. Aile.....	24
2.2.5.2. Okul ve Eğitim	25
2.2.5.3. Arkadaş Grupları	26
2.2.5.4. Toplumsal Çevre	26
2.2.5.5. Kitle İletişim Araçları	27
2.3. Spor ve Sosyalleşme	27
2.3.1. Spor ve Sosyalleşme İlişkisi.....	27
2.3.2. Sosyalleşmenin Eğitim Üzerine Etkileri	31
2.3.3. Sosyalleşmenin Gençlik Üzerine Etkileri	32
2.3.4. Spor Eğitiminin Gençliğin Sosyalleşmesindeki Etkileri	33
2.4. Gençlik	35
2.4.1. Gençliğin Tanımı	35
2.4.2. Gençliğin Özellikleri	35
2.4.3. Ergenlik Dönemi	36
2.4.4. Gençlik Dönemi ve Spor	36
2.5. İlgili Araştırmalar	39
BÖLÜM III	
YÖNTEM	43
3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Çalışma Grubu.....	43
3.3. Veri Toplama Aracı	48
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	49
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUMLAR.....	51
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	51
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	57
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	67
BÖLÜM V	
TARTIŞMA VE SONUÇ	79
5.1. Tartışma.....	79
5.2. Sonuç	82
5.2. Öneriler	84
KAYNAKLAR.....	87

EKLER.....	94
Ek - 1. Anket Formu	95
Ek - 2. İzin Yazısı	99

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 2. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	44
Tablo 3. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımı	45
Tablo 5. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	45
Tablo 6. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	45
Tablo 7. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Anne Mesleklerine Göre Dağılımı	46
Tablo 8. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Baba Mesleklerine Göre Dağılımı	46
Tablo 9. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı.....	47
Tablo 10. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımı	47
Tablo 11. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 12. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Katılımcıların Spor Yapma Durumları.....	51
Tablo 13. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spora Yönelik İlgi Düzeyleri.....	52
Tablo 14. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor Branşlarıyla İlgilenme Amaçları.....	52
Tablo 15. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor Branşlarını Seçmelerinde Etkili Olan Unsurlar	53
Tablo 16. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Sosyalleşmeye Yönelik Görüşleri.....	54
Tablo 17. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşleri...	56
Tablo 18. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları	57
Tablo 19. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	58
Tablo 20. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	58

Tablo 21. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Ortaöğretim Türüne Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	58
Tablo 22. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Ortaöğretim Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 23. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	59
Tablo 24. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	60
Tablo 25. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 26. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	61
Tablo 27. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo 28. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	62
Tablo 29. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 30. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	63
Tablo 31. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 32. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	64
Tablo 33. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 34. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	65
Tablo 35. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 36. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	66

Tablo 37. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 38. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları	66
Tablo 39. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	67
Tablo 40. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	68
Tablo 41. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları	68
Tablo 42. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları..	68
Tablo 43. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 44. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 45. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	70
Tablo 46. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 47. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	71
Tablo 48. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 49. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	72
Tablo 50. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 51. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	73
Tablo 52. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	73

Tablo 53. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	74
Tablo 54. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 55. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	75
Tablo 56. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 57. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	76
Tablo 58. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları...	76
Tablo 59. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları	77

KISALTMALAR LİSTESİ

f	Frekans
F	One Way Anova analizi
N	Kişi sayısı
P	Anlamlılık düzeyi
r	Korelasyon katsayısı
Ss	Standart sapma
X	Ortalama
Z	Mann Whitney U testi
%	Yüzde

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın yapılmasını gerektiren problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, araştırmanın varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, antrenörler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000, s. 148-151).

Bireyin, sosyalleşme süreci ailede başlar, sosyal hayatın değişik katmanlarında; arkadaş çevresi, okul, din, meslek hayatı, evlilik gibi süreçlerle gelişir. Dolayısıyla eğitim ile iç içedir. Gençlik eğitimi, gençlerin sosyalleşmesi açısından önemlidir. Bütün toplumlar kendi eğitim programlarında buna önem verirler. Bilinir ki, eğitilmiş gençlik toplumların sosyalleşmesinin göstergesidir. Gençlik eğitimi; paylaşımcı, barışsever, insancıl, öğrenme merakı, psikolojik doyum, fiziksel gelişimi kazandıran bir süreçtir.

Toplumların en dinamik kesimi gençliktir. Gerek ailede, gerekse toplumsal yaşamda, ekonomik ve sosyal olarak bağımsız değildirler, katıdırlar, sosyal bileşke oluşumunda sorunludurlar. İşte tam burada bu sorunları giderecek etkili araçlardan biri spordur.

Spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların yaratılmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken, diğer taraftan, yapıcı, yaratıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine

güvenli, beşeri münasebetleri düzgün örnek bir insan olarak yetişmesinde büyük katkılar sağlar (Yetim, 2005, s. 137).

Gelişmiş toplumlara baktığımızda gelişmişlik nedenlerinden en önemlisinin gençlik eğitimini iyi yapmaları ve gençliğin spor aktivitelerinin içinde yoğunluklu katılımının sağlanması ve etkinliklerin yapılmasıdır.

Bu etkinliklerin yapılmadığı, bu süreçleri yaşamamış olan toplumlara baktığımızda ise gençlerin barışçı, paylaşımcı, hümanist olmadıklarını, kaybetmeyi hazmedemedikleri gözlemlenmektedir.

Gençlerin sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaya yardımcı olan spor faaliyetlerine katılımı sağlamak için ailenin, öğretmenlerin, okulun, toplumu oluşturan resmi ve özel kurumların üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir.

Çalışmanın temel problemi, ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde sporun etkileridir. Bu problem, ortaöğretim alanlarına, okuldaki bölümlere ve cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Spor etkinliklerinin özellikle ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin sosyalleşme sürecine ve şahsiyetin oluşmasına farklı açılardan etkisi vardır. Ayrıca, ortaöğretim türlerine ve bu öğretim türlerindeki gençlerin spor etkinliğiyle ne denli etkilendiği, kişilik gelişimi ve sosyalleşme sürecini çok çeşitlilik göstererek somutlandığı bir etkinliktir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim de aktif spor yapan ve yapmayan öğrencilerinin sosyalleşmelerinde, sporun etkilerini araştırmaktır. Öğrencilerin kişisel özelliklerine, okul türlerine, alanlarına, cinsiyetlerine göre spor ve sosyalleşme düzeylerini incelemek ve spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin, ortaöğretim öğrencilerinin sporun, sosyalleşmelerinde etkisinin olup olmadığı araştırmaktır.

Bu amaçla bu araştırma aşağıdaki alt problemlere cevap aramaktadır:

- Araştırmaya katılan öğrencilerin spora olan ilgisi üst seviyededir.
- Katılımcılar kendi tercihleri sonucunda spor yapmaktadırlar.
- Spor yapmanın sosyalleşmeye etkisi vardır.
- Katılımcıların anne ve babalarının mesleklerinin spor ve sosyalleşmeye etkisi vardır.
- Katılımcıların sürekli ikamet ettiği ilçelerin sosyalleşmeye etkisi vardır.

- Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin, okudukları ortaöğretim türüne göre sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.
- Cinsiyete göre ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere göre sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.
- Araştırmamıza katılan ortaöğretim öğrencilerinin okudukları ortaöğretim türüne göre spor ile sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.
- Öğrencilerin yaşadıkları yerlere göre sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin kendini yalnızlaştırması, anlatım güçlüğü çekmesi, kural tanımamazlığı, sorumluluk taşımaması, sosyalleşmeme göstergesidir. Bireyin sosyalleşmesinde etkili olan aile, çevre, arkadaş grupları, okul, kitle iletişim araçları, vb. göz ardı edilmemelidir.

Sporsal etkinlikler, bireyin içsel ve dışsal gelişiminde etkilidir. Bu etkinlik bireyde paylaşım, kabullenme, yardımlaşma, görüş alışverişinde etkilidir. Spor etkinliği de bireysel ve toplumsal etkileşimden gerekli payı edinir. Bu edinim, bireydeki sosyal, psikolojik, bedensel değişim ve dönüşümü oluşturan en önemli etkindir. Ayrıca, evre evre kişinin kendisini kontrol etme, dikkat yoğunlaşması, dar alanlarda kıvrak zeka yeteneğini kullanma becerisini geliştirir. Sporsal faaliyetler toplumsal iletişimde ve eğitimde en etkili yöntem olarak kendini gösterir.

Özellikle ortaöğretim gençliğinde, belirgin etki olarak gençlerin fiziksel ve ruhsal etkileşimde spor en etkili araçtır. Spor, insanın daha sonraki yaşam evrelerinde görülmesi gereken sağlam temellerin oluşmasının yapı taşıdır.

Ortaöğretim gençliği, yaşamsal dönem olarak çok hareketli, istekli aynı zamanda da içe dönük, ifade etme güçlüğü, sorumluluk duygusundan kaçınma ve sosyalleşememe etkisi ile dönem dönem saldırganlık özelliği taşır.

Yaşamımızın en önemli dönemini oluşturan gençlik problemleri, algıları, yaşam tarzları itibariyle dikkat çeker. Bu dikkat bireyde gerek teorik, gerekse pratik gözlemlene çeşitliliği özellikle bu evreye ilişkin aile, eğitim kurumları, toplumsal çevre, iletişim araçları, demokratik kitle örgütleri çok etkilidir.

Ortaöğretim gençliğinin sağlıklı bir evre geçirmesi, toplumsal gelişimi olumlu yönde etkiler. Bunun sonucu olarak sosyal ilişkilerde, yurtseverlik duygularında, kolektif çalışmada, hümanist duyguların oluşmasında etkili olacaktır. Bu noktada; barışçıl, dayanışmacı, sorumluluk duygusunun gelişmesi, araştıran, eleştiren, algılamacı, gençliğin oluşumunun izleri ve göstergesi budur.

Toplumun daha ileri bir hayat seviyesine ulaşmasında, gençliğin önemli bir yeri bulunmaktadır. Gençliğin ülke kalkınmasında sorumluluk ve görevlerini yerine getirebilmesi eğitim ve öğretim sistemiyle doğrudan ilişkilidir. Gençlere sağlanacak spor faaliyetleri, olanakları gençlerin iyi yetişmesi, sağlıklı gelecek açısından önem taşımaktadır. Spor, toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılımını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.

Spor faaliyetleri, bireyin sosyalleşme faktörlerini destekleyeceği, bir yapıya sahip olması sebebiyle araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Varsayım, doğru olarak kabul edilen bir fikri temsil eden bir ifadedir. Bu araştırma için kabul edilen varsayımlar aşağıda sıralanmıştır:

- Ortaöğretim öğrencilerinin, soruları doğru ve samimi olarak cevapladıkları kabul edilmiştir.
- Erkek ve kızların sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin okudukları ortaöğretim türüne göre spor ile sosyalleşme düzeyleri ortalamaları arasında fark yoktur.
- Öğrenciler en uzun yaşadıkları yerlere göre sosyalleşme düzeyleri ortalamaları arasında fark vardır.
- Bu araştırma için hazırlanan “ Sosyalleşme ile ilgili değişkenler” ve “Spor ve sosyalleşme ile ilgili değişkenler” geçerli ve güvenilir bir araç olduğu kabul edilir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2014–2015 eğitim ve öğretim yılında Ankara il merkezinde bulunan 8 Anadolu Lisesi ile 2 Endüstri Meslek ve Teknik Lisesi ve 2 Ticaret ve Meslek Liselerinden oluşan toplam 16 ortaöğretimde öğrenim gören 824 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Spor: Genel anlamıyla spor, bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirmek, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme gibi amaçlar içeren, başarı gücünü artırma, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarma yolunda gösterilen yoğun çabalar olarak tanımlanabilir (Aracı, 1999 s. 5).

Sosyalleşme: Sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme, kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Kişinin toplum içinde diğerleri ile birlikte ortak bir hayat sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, göreneklerine itaat etmesi, yeme, içme, giyinme, uyuma, oynama, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, sosyal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi ile mümkün olabilir (Dönmezer, 1994, s. 9).

Gençlik: Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme, gençlik çağını sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. BM Örgütünün tanımına göre genç, 15-25 yaşları arasında, öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir (Yörükoğlu, 1990, s 12).

Beden Eğitimi: Eğitimin, insanın beden sağlığını ve becerilerini geliştirmeye yönelik bilim dalına denir. Beden eğitimi, insanın zihinsel eğitim kadar bedensel eğitime gereksinmesi olduğu düşüncesine dayanır. Beden eğitimi, insanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır (Aracı 1999, s.4). Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar (Aracı 1999, s. 5).

Bütün bu bilgilerin ışığında çalışmanın amacı; ortaöğretimde aktif spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyalleşme düzeylerini araştırmaktır. Öğrenciler ile toplum ilişkisinin oluşturulmasında spor aktivitelerinin ne gibi etkilerinin olduğu araştırılacaktır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın teorik temellerinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırma konusu ile ilgili olduğu düşünülen temel bilgi ve kavramlar incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Spor

2.1.1. Spor Kavramı

Günümüz dünyasında spor, din, dil, ırk, cinsiyet, yaş, meslek tabaka ve benzeri herhangi biyolojik, sosyal ve kültürel ayırım kabul etmeden, tüm insanları ilgilendiren “evrensel bir olgu” ya dönüşmüştür (Amman, 1999, s. 73).

Oyun, oyalanma, işten uzaklaşma aracı olarak tarih sahnesine çıkan spor, günümüzde ise ekonomi, politika, eğitim, boş zaman, uluslararası ilişkiler, propaganda, reklam, ırkçılık, şiddet, turizm, çevre, örgütler, kitleler, gençlik, kadın, engelliler, meslekleşme, iş bölümü gibi kavramlarla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilen kısaca birey, toplum ve uluslararası yelpazede çok yönlü ve önemli etkileri olan sosyal bir kurum haline gelmiştir (Yetim, 2005, s. 130).

Spor 21. yüzyıl modern toplumunun en yaygın ve etkili sosyal kurumlarından birisidir. Temel amacı, insanın beden, ruhen ve sosyal yönden gelişmesine katkı sağlamak olan spor, toplumların gelişmesinde de çok etkin rol oynayan sosyal bir olgudur. Günümüzde bilinçli olarak sporun kitlelere yaygınlaştırılması ve halkın çağdaş anlamda spor yapması ile toplumların gelişmişliği arasında önemli ölçüde bir paralelliğin varlığı kabul edilmektedir. Spor, çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir

göstergesi olarak kabul edilen ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal kurumdur (Çakmakçı, 2001, s. 27).

Spor bir eğitim aracı olarak, insanın karakterini oluşturan hareketler, oyunlar, yarışmalardır. Öğelerin tümünde, dinlenmek, eğlenmek olduğu kadar amaç, sosyal kaynaşmadır. Her şeyden evvel insanı bir takım ideallere sevk eder. Yapmak istenen bir şeyin neticesini en kısa zamanda almaya yardım eder. Kitleleri birbirine yakınlaştırır. Ülkelerin propaganda aletidir (Savaş, 1993, s. 32).

Spor, insanların tek başına ya da toplu olarak fiziksel, psikolojik ve düşünsel yeteneklerini önceden saptanmış bir düzen ve belli kurallar içerisinde geliştirip ortaya koymaya yönelik eylemlerin tümüne verilen genel ad (Sevim, 1995, s. 24).

Tek başına, toplu ya da takım halinde yapılan, kendine özgü kuralları teknikleri olan bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan eğitici, eğlendirici uğraşıdır spor (İkizler, 1994, s. 7).

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma ve başarı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belli kurallara göre rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetlerdir. (Sevim, 1995, s. 25).

Fişek, sporu şöyle tanımlamıştır: Spor yapan açısından kazanmaya dönük, teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaçtır (Öztürk, 1998, s. 7).

Genel anlamıyla spor, bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirmek, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme gibi amaçlar içeren, başarı gücünü artırma, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarma yolunda gösterilen yoğun çabalar olarak tanımlanabilir (Aracı, 1999, s. 27).

2.1.2. Sosyal Bir Olgu Olarak Spor

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle

yetiştirilmesini gerektirir. Böylece spor, daha çok yarışmayı içermekte ve en yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir. Başarı gücünün artırılması, kişisel bakımdan en yüce noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çaba olarak kabul edilir ve yarışmada bunun en güzel kanıtıdır. Spor, kişiliğin oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak amacı ile önerilen disiplin; yöneticilerin enerjiyi biçimlendirmek için kullandıkları yöntemdir (Özmen, 1999, s. 135).

Bir toplumsal kurum, toplumdaki düzenin birçok yönünü, özellikle günlük yaşamımızın şekillenmesinde etkili olan değerleri, beklentileri, ilgileri, çıkarları tanımlar. Ayrıca, bu toplumsal kurumlar bireyin toplumda nasıl davranması, tavır göstermesi konusunda eğitici bir fonksiyona da sahiptirler. Bir toplumsal kurum olarak spor da, bu fonksiyonları yerine getirmektedir. Sporu anlayabilmenin ve açıklayabilmenin yolu, sporun içinde yapıldığı toplumun ideolojik ve kültürel yapılarını anlamaktan geçmektedir. Aksi takdirde spora yönelen her türlü anlama edimi, sporun toplumsal yaşam ile kurmuş olduğu bağlantı içerisinde yerine getirdiği işlevleri ve ilişkileri değil, sadece görünen sportif etkinlikleri ve sonuçları açıklayabilecektir (Talinçiler, 2006, s. 10).

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir (Öztürk, 1998, s. 7).

Spor, sadece gelişmekte olan çocuklar için yalnızca sağlık ve gelişme için değil, aynı zamanda kişilik gelişimleriyle, mental sağlıkları açısından da önemlidir. Spor yapan çocuklar, kişisel deneyimlerini, yaratıcılıklarını geliştirir ve sorumluluk duygusunu kazanırlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar (Mengütay, 1997, s. 112).

Spor olayında en önemli sakınca, toplumun bu olaya ilgi ve beğenisini tehlikeye düşüren, aşırı kazanma hırsıdır. Bu nedenle, gerçek sportmenlik anlayışını benimseyememiş yöneticiler ve fanatik taraftarlık gösterileri yapan bazı seyirciler, çirkin tezahürat ve kavgalara neden olabilmektedir. Gerçekte spor, bir centilmenlik olayıdır (Erkan, 1996, s. 68).

Çocukları ve gençleri sportmence yarışmaya teşvik etmek ve onların ruh ve beden sağlığını en üst düzeye çıkarmak için gelecek nesillere yatırım yapılmalıdır. Tüm anne babalarla, eğitimciler ve spor severler bu çabaları desteklemelidirler (Erkan, 1996, s. 68).

Modern hayatta spor her yerde bulunur. Spor, gençliğin tercih ettiği eğlencelerden biri, aynı zamanda halkın çok beğendiği ve tüm ülkelerde bir seyir haline gelmiştir. Ayrıca spor, eğitimcilerin kişiliğin oluşumunu ve karakter niteliklerine gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir; yöneticilerin enerji biçimlendirmek ve mücadeleci anlayışı uyandırmak için kullandıkları yöntemdir (Gillet, 1998, s. 3).

Spor giderek daha çok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmeye başlamış daha organize hale gelmiş ve uluslararası bir saygınlık gösterisi konumunu alarak ulusları sevince ya da yasa sürüklemeye başlamıştır. Ancak spor toplumbilimi, spora sadece bir yarışma ve fiziksel üstünlük olarak değil, önemli ve sürekli bir sosyal olgu olarak yaklaşarak sporun sosyal karakteristiklerini açıklamaya çalışır.

Toplumbilim bakımından kolektif-sportif oyunlar bir tür çalışma grubudur. Çalışma grubu, üyeleri tarafından bir amaç elde etmek, bir eylemi gerçekleştirmek veya bir karar almak için oluşturulmuş topluluklardır. Çalışma grubu oyun ve arkadaşlık grupları gibi birincil gruplardan farklı niteliktedir. Birincil gruplarda önde gelen özellik, üyeleri arasında duygusal bağın varlığıdır. Halbuki çalışma grubunda ilişkiler duygusal olmaktan çok bir amacın yerine getirilmesinin aracıdır. Bu yüzden ussal ve eylemseldir.

Söz konusu durumda üyeler arasında hiç bir duygusal tepki olmadığı anlamına gelmese de, burada asıl önemli olan birbirleriyle uyumlu iş yapabilmelidir. Çalışma gruplarının birincil gruplarla benzeşen yönü ise, onların da üyelerinin bazı davranış ve düşüncelerini biçimlendirmede etkili olmalarıdır. Çalışma gruplarının bir özelliği de birincil gruplara oranla çok daha kısa süreli olmalarıdır. Spor grupları uzun süreli olmayabilir ama az çok sürekli bir birincil grup olan arkadaşlık gruplarının kurulmasında etkilidir. Ayrıca spor gruplarında her ne kadar amaç spor yapmaksa da takımlarda arkadaşlık dayanışması önemlidir ve başarı elde etmenin anahtarıdır. Spor ister sağlık, ister boş zamanları değerlendirme, isterse performans amacıyla yapılsın bireyin yaşamını zenginleştirmektedir. Bu nedenle çeşitli spor gruplarına katılım her yaşta insana önerilmektedir(Öztürk,1998,s. 8).

Birçok toplumda olduğu gibi ülkemizde de ekonomik ve sosyal sorunların ağırlığı ve güncelliği yanında bir de, spora olan yanlış yaklaşımlar ve sporu siyasi bir şov aracı gibi görme alışkanlıkları sporun toplum kesimlerinde hak ettiği ağırlığı ve saygınlığı

kazanmasını engellemektedir. Toplumun spor veya başka sektörlerle barışık olabilmesi için adil demokratik ve adaletli bir biçimde işlemesi gerekir. Geri kalmış, gelir seviyesi düşük, sömürülen, ezilen, cahil bir toplum ne sporla ne de başka uğraşlarla ilgilenebilir.

Bir toplumda spor gerçek anlamını insan haklarının olduğu, bağımsız, eğitilmiş, kültürlü, ekonomik refahın olduğu hür bir sistemde kazanır. Aksi takdirde spor, toplumu yönetenlerin gösteri ve reklam aracı olmaktan öteye gidemez (Yetim, 2005, s. 141).

Oyunun işe dönüştüğü bu yeni dönemde spor bilimi de büyük gelişme göstermiştir. Ancak bu gelişme Jennifer Hargreaves'e göre bir takım sorunları da içermektedir.

Spora pozitif açıdan bakarsak, "En önemli ekonomik, politik ve ideolojik yanlarını maskeleyen sağduyusal, ideolojik bir form içerisinde toplum açısından fonksiyonel bir şey olarak kavramsallaştırılır. Bu yolla spor bilimi değerler dizisi, sporun toplumsal karakteri hakkındaki egemen tutumları üstü örtük bir biçimde onaylamış olur. Tarihsel olgular ve analitik kategoriler sanki onlar birbirinden bağımsızmış gibi sunulmaktadır. Açıklamalar çoğunlukla sporun tekil öncülleri etrafında kurgulanmaktadır.

Spor böylelikle karakteristik bir biçimde toplumdan soyutlanarak ve homojen bir biçimde ele alınmaktadır." (Hargreaves, 1982, s. 1, 29).

Bir insanın yaşamı sosyal bir grupla başlar ve sosyal grup içinde sona erer. Birey kendi gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için başkalarının yardımına, desteğine ve işbirliğine gereksinim duyar. Bireyler tek başına yaşayamaz ve soyunu devam ettiremez. O halde her birey her zaman ve her yerde bir veya daha fazla sosyal grupla dolaylı ya da dolaysız ilişki halindedir (Kızılcıkel ve Erjem, 1996, s. 493).

Spor, 20. yüzyılın başlarında sosyolojik olarak toplumun şuurunun yönlendirilmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Özellikle sporun kitleleştirilmesi doğrultusunda bu anlamda atılan adımlar, izleyici de olsa, kitlelerin sportif faaliyetlere katılımlarına yol açmıştır. Bu toplum şuuru o hale gelmiştir ki spor; ekonomik ve politik olarak uygulamaları farklı devletlerin kendi sistemlerinin üstünlüğünü benimsemekte kullandıkları araçlardan biri olmuştur. İtalya'da Mussolini, Almanya'da Hitler ve Sovyetler Birliği'nde Stalin'in dönemlerinde olduğu gibi bu ilişki uç noktalara vardırılmıştır. Başta futbol olmak üzere seyirci kitlesi çeken spor dalları uluslararası politikalarda güç gösterisi haline dönüştürülmüştür. Bu anlayış bizde de Cumhuriyetin ilk yıllarında benimsenmiş ancak, ileriki yıllarda spor politikalarındaki belirsiz ve tutarsızlıklarından dolayı etkisini yitirmiştir (Yetim, 2005, s. 141).

2.1.3. Sporun Temel Amaç ve Fonksiyonları

Sporun amaç ve fonksiyonlarına bakıldığında bunları genel olarak dört grupta toplamak mümkündür:

1. Fiziki gelişim,
2. Motor gelişim (Sinir - kas gelişimi),
3. Zihni gelişim,
4. Sosyal gelişim.

Sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini arttırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder. Motor gelişim sisteminin gelişmesine de yine en çok katkıyı spor hareketleri sağlamaktadır. Zihinsel gelişim amacı, bilgi ve anlayışla ilgilidir. Fiziksel faaliyetler kapsamı içinde yer alan kurallar, taktikler, spor programlarındaki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıdaki önemi gibi hususların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlanır. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir.

Bunlar aracılığıyla çocukların yorum yapabilme değerlendirme, karar verme ve düşünme yetenekleri gelişir. Sporun sosyal gelişim ile ilgili amaçları hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır (İmamoğlu, 1992, s.52,53).

Sporun sosyal gelişime etkileri şöyle özetlenebilir:

- Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- Sportif etkinlikler sırasında çocuklar ve gençler birlikte çalışmaya yönlendirilirler.
- Arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur.
- Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- Liderlik özellikleri kazandırır.
- İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yeteneklerini kazandırır.
- Saldırgan davranışlar, faydalı işlere yönlendirilebilir.
- Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir.

Kısacası, spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Tamer, 1988, s. 6, 7).

Sporu belirtilenlerden başka ifade edilebilecek diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirir.
- İnsanın iradesini güçlendirerek, kendine olan güvenini kazanır ve şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır.
- Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönlerini harekete geçirir.
- Birlikte ve grup çalışmasını kolaylaştırır, karşılıklı dayanışmayı sağlar (Erkal, 1982, s.120).
- Spor, toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılımını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.
- Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini artırır, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.
- Özellikle, özürlü insanların topluma kazandırılmasında beden eğitimi ve spor önemli bir görev üstlenir.
- Spor, toplumun bireye yüklediği gerginlik, sıkıntı ve gerilimleri atmasına ve ruhsal sükûnete kavuşmasına yardımcı olur. Sportif faaliyetin içinde aktif olarak yer alan birey, bedenindeki teriyle birlikte ruhundaki sıkıntılarını da dışarı atmakta ve kafasındaki kaygılardan kurtulmaktadır. Spor, her şeyden önce bireyi teskin edici bir etkinliğe sahiptir.
- Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşüncede olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar. Bu yönüyle sporun dostluğu pekiştirdiği ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir.
- Spor, izleyici kitleler arasında da önemli sohbet, muhabbet ve dolayısıyla yakınlaşmaya katkıda bulunur. Spor özellikle kitle toplumu niteliği taşıyan modern toplumlarda bireylerin birlikteliğini sağlayan, böylece “aidiyet” ihtiyacına cevap veren bir özelliğe sahiptir.
- Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki “başarma” ihtiyacına karşılık verir.
- Spor, bireyin ruhundaki savaştı, kavgacı enerjiyi, barışçı, dostane bir zemine çekerek “çatışmayı”, “karşılamaya” dönüştürür. Spor bu yönüyle bireye, oyun içindeki rekabet ve yarışma ortamında “üstün gelme”, dolayısıyla “başarma” zevkini tattırır ve onu hayata daha fazla bağlar.

- Spor ve oyun aslında hayati bir eğlenceye dönüştürmekte ve muayyen bir zamana ayarlayarak geçici hale getirir. Hayat bir eğlence, bir esinti, bir oyun yani bir spora dönüştüğü zaman, insanların anlamsız şeyler için asık ve kasvetli suratları tebessüm ve sevecenliğe bürünür. Spor, hayatın oyun temeline çekilmesinde önemli bir etkinliğe sahiptir.
- Spor, insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve teskin edici bir ruh dünyası geliştirir.
- Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir (Çaha, 1999, s. 115, 125).

Sporun, özellikle genç nesillerin yapıcı, nitelikli, yaratıcı, milli birlik ve beraberlik duygusu ve davranışı yüksek bir biçimde yetiştirilmelerine ve böylece ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkı sağlar.

Modern toplumların hayatında spor ve sportif faaliyetler çok önemli hale gelmiştir. Bireylerin mutluluğu, sağlığı ve refahının sağlanmasında spor önemli bir araçtır. Toplumların ve bireylerinin bilinçli olarak spor yapabilir anlayış ve imkânlarla kavuşturulması artık çağdaşlıkla özdeş hale gelmiştir.

Toplumların, bedenlen, ruhen ve fikren sağlam ve dengeli olmasının yanında, sosyal, kültürel, ekonomik yönden çağın şartlarının gerektirdiği hayat seviyesine yükseltilmesi, ayrıca sağlam ve sağlıklı nesillerin yetişmesi, millet bütünlüğünü ve onun devamının sağlanması yönünden spor, başka yollardan gerçekleştirilmesi zor olan amaçlara kolayca ulaştırabilecek bir olgudur. Fertlerin ve toplumların sağlık ve mutluluğunun bir amacı değil, aracı olan spor faaliyetleriyle insanlar birçok vasıf kazanmaktadır.

Bu vasıflar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Fiziki açıdan, çeviklik, yumuşaklık, denge, kuvvet, mukavemet, sürat, kondisyon, estetik görünüm, ritim, koordinasyon ve fiziki mükemmellik sağlar.
- Ruhi yönden, yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, insan sevgisi, kültür, doğruluk, kendine güven, mücadele azmi, yenme ve yenilmeyi kabullenme, paylaşma gibi kazanımlar elde eder.
- Zihin sisteminde oyunu ve pozisyonu okuma, karar verme ve reaksiyon çabukluğu kazandırır.
- Psikomotor da, öğrenme, en uygunu bulabilme, ortama uyma kalitelerinin geliştirilmesini sağlar.

Özetle sporun genel amacı; tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, beden ve ruh sağlığı yerinde, yapıcı, yaratıcı, üretken, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmaktır.

Sporun amaç ve fonksiyonlarını irdelerken, insanları spor yapmaya iten sebeplere göz atmak, bu amaç ve fonksiyonların açığa çıkarılmasına önemli katkı sağlayabilir (Voigt, 1998, s. 112, 113).

İnsanların spor yapması için birçok sebep vardır. Bu sebepler kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Belirli sosyal ihtiyaçları karşılamak,
- Sağlık, rehabilitasyon ve fiziksel uygunluk sağlama,
- Gerilim ve kontrollü rizikoyu yaşama,
- Estetik ihtiyaçları doyurma,
- Duygusal gerilimden kurtulma,
- Spor yoluyla bilgece deneyimler kazanma,
- Sevinç, eğlence, haz, neşe gibi duyguları kazanma,
- Kendini gerçekleştirme,
- Yeni tecrübeler kazanma,
- Sosyal ilişkiler kurma çabası,
- Maddi ve kişisel kazanç, ayrıcalıklar elde etme,
- Kendini gösterme,
- Zayıflama, mutlu olma,
- Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon yeteneği geliştirme,
- Sıkıntı ve hastalıklara karşı direnç kazanma,
- Gençlik, güzellik elde etme, benlik duygusunu geliştirme,
- Boş zamanı ortaklaşa, aktif ve verimli bir biçimde değerlendirme olarak özetlenebilir.

Kısacası, spor faaliyetlerinin tümü, bireyin bedenlen sağlam, ruhen sağlıklı olmasını, dengeli ve ahenkli bir hayat sürdürmesini, toplum kurallarına riayet eden, insan haklarına saygılı, kötü alışkanlıklardan arındırılmış, yardımsever, zeki, çevik, çalışkan, ahlaklı, sağlam, güçlü, sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır (Yetim, 2005, s.137).

Bunlara ilave olarak spor, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğinin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini, kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma ve kaynaşmayı sağlamak, kişinin m¼cadele g¼c¼n¼ arttırmak yanında, belli kurallara g¼re, m¼cadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmada ¼st¼n gelme, profesyonel olarak hayatını kazanmak gibi amaçlar g¼tmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda sporun bireysel, sosyal ve ekonomik y¼nden faydalarını genelleyecek olursak, İnsanların;

- G¼nl¼k iş ve yaşantılarında verimli ve sağlıklı olmalarını sağlar.
- G¼çlü ve sağlıklı bir fiziki yapıya kavuşmalarını sağlar.
- Hayatın zorluklarına ve hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.
- K¼lt¼rel zevkler ve duyarlılık sağlar.
- Boş zamanların yararlı bir biçimde değerlendirilmesini sağlar ve b¼ylece insanlar iyi dinlenir, eğerlenir ve zinde olur.
- Liderlik, hořg¼r¼, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu, g¼c¼yle kazananı takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- Kendini kontrol etme, kendine ve başkalarına saygıyı oğerretir.
- ¼lç¼l¼ ve planlı bir çalışma ve dinlenme alışkanlığı kazandırır.
- Sosyal sorumluluğu geliştirir.
- Kolektif çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Yapıcı, yaratıcı ve ¼retici yetenekleri geliştirir.
- İş, g¼rev ve meslek sorumluluğu kazandırır.
- İş g¼c¼n¼ artırır (Yetim, 2005, s. 137).

Sonuç olarak spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve b¼ylece çağdaş toplumların yaratılmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal y¼nden gelişmiş birer kişilik kazanmalarını, diğer taraftan, yapıcı, yaratıcı, ¼retken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hořg¼r¼l¼, ahlaklı, d¼zg¼n davranışlı, kendine g¼venli, beşeri m¼nasebetleri d¼zg¼n örnek bir insan olarak yetişmesinde b¼y¼k katkılar sağlar (Yetim, 2005, s. 137).

2.1.4. Spora Katılımı Etkileyen Fakt¼rler

Spor ve yarışma birbirini çağrıştıran iki kelimedir. Sporun ¼z¼ yarışmadır. Yapıldığı amaca g¼re, ister sağlık için, ister boş zamanları değerlendirmek için, isterse performans için

olsun içinde hep yarışma vardır. Spor yapan kişi ya da gruplar rakipleriyle, zamanla, doğa koşullarıyla veya en azından kendileriyle yarışır. Yarışma ile toplumsal ilişkiler kapalı şekilde yürütülür.

Terfi etmek isteyen aynı düzeydeki memurlar, benzer ürünleri satmaya çalışan pazarlamacılar, sınıf birincisi olmak isteyen öğrenciler, soloya seçilmek isteyen koro elemanları, beğenilen bir oyunda rol almak isteyen tiyatro oyuncular vb. sporda ise yarışmalar olarak organize edilir.

Sporcular rekabet içinde olduklarını gizlemeye gerek duymazlar. Belirlenmiş kurallara uygun olarak ve eşit koşullarda yarışarak aynı hedefe ulaşmaya çalışırlar.

Şampiyon olmak, ödül kazanmak, şöhrete ulaşmak, milli takıma seçilmek, rekor kırmak, duruma göre bu hedeflerden biri olabilir.

Günümüzde; sporun sosyal yaşam içerisindeki yeri ve önemi giderek artmış ve spor tercih edilen meslekler arasında yerini almıştır. Bu durum, sporun toplum yaşamındaki konumunun bilinmesini zorunlu kılmaktadır.

Günümüz toplum yaşamında birey, kendisini hem bedenlen hem de ruhen yorgun düşüren yoğun bir tempo içerisinde. Bu nedenle spor yapmak ve çeşitli spor kulüplerine üye olmak gibi sosyal ihtiyaçlar artış göstermektedir. Böylelikle üye olunan kulüpler bireyleri yakınlaştırarak toplumsal boyutta sağlıklı, huzurlu ve başarılı bir çevre oluşumuna katkıda bulunurlar. Spor bireyin spor kültürü yoluyla çevresiyle kurduğu iletişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bireyler arasındaki milli duyguyu besleyen ve onları ortak amaçlara yönelten spor, dünya barışına da olumlu katkılar sağlar (Çamlıyer, 1999, s. 10).

Sporun sosyalleşme aracı olduğu da göz ardı edilmemelidir. Nerde ve nasıl olursa olsun spor sayesinde insanlar birbirleriyle ilişki içinde bulunurlar. İlk sosyalleşme süreci aile ortamında yaşanmaktadır. Psikolojik gelişimin önemli bölümü ailenin yönlendirilmesiyle şekillenir. Amman ve arkadaşları (2000) spora ilgi duyan anne ve babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettiklerini belirtmektedirler (Amman, İkizler ve Karagözoğlu, 2000, s. 123).

Aynı çalışmada araştırmacılar anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu da spor yapmaya teşvik ettiklerini tespit etmişlerdir. Aile fazla bilinçli olamasa da çocuğunu spora yönlendirme çabası içerisinde.

Ancak spor ortamı bulunamamaktadır. Yasalarla sorumluluk verilen spordan sorumlu yasal kurumlar bu konuda halkın çok gerisinde kalmaktadırlar. Okullar ise; gencin sporla ilk defa tanışması ve çeşitli branşlara yönlendirilmesinde daha fonksiyonel görülmektedir.

Sınırlı imkânlarına rağmen okullar öncelikle beden eğitimi öğretmenleriyle bu konuda diğer faktörlere göre daha güzel bir ortama sahiptirler (Tel, Öcalan ve Yaman, 2000, s. 123)

Bütün fonksiyonları ile esaslı bir sosyalleşme aracı olduğu bilinen spor genel eğitime katkı sağlarken, ferdi ve toplumsal kalkınmayla birlikte ülke kalkınmasının da temel araçlarından sayılmaktadır (Taşmektepligil, 1995, s. 2).

Bütün bunların bir neticesi olarak günümüzde sıkça telaffuz edilen ve “Her Yerde Spor”, “Herkes İçin spor”, “Hayat boyu spor”, “Sağlık İçin Spor” gibi kalıplaşmış sloganlaşmış sözlerde ifadesini bulan uygulamalar tüm dünya da imkânları zorlayarak faaliyet sahalarının sınırlarını genişletebilme çabalarını sürdürmektedir. “Son yıllarda spor aktivitelerine olan ilgilerdeki değişimler, spor kavramının boyutlarının genişlemesi, sosyal ve kültürel yapılar ile spor aktiviteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Karaküçük, 1999, s. 244).

Kuşkusuz bunun nedenleri çok çeşitlidir ve araştırmaya ihtiyaç duymaktadır. Bilinen o ki bugün “ileri ülkelerde halkın yüzde 60’ı hatta yüzde 70’lerine varıncaya kadar spor yapılmaktadır (Taşmektepligil, 1995, s. 67). Örneğin Belçika’da yapılan bir araştırma nüfusun yüzde 77’sinin spora katıldığını göstermektedir. Bu katılımcıların %53 haftada bir saat, %30’u ise haftada en az iki gün ve iki saat spora katılmaktadır (Bostancı ve Taşmektepligil, 2000, s. 26).

Bireyler serbest zamanlarını değerlendirmek, güçlendirmek, kendini savunmak, sağlığını korumak vb. gibi nedenlerle sportif faaliyetlere yönelmektedir. Sportif faaliyetler, belirli bir noktaya kadar günlük yaşamın sıradanlığından sıyrılmaya çalışılan bir dizi sportif faaliyetlerdir ve bu faaliyetler bir amaca yöneliktir.

Amaçlar elde edilecek ideal sonuçlardır. Amaç insanların yönünü tayin etmede ve faaliyetlerin şekillenmesinde etken olur.

Bireyi spor yapmaya yönelten nedenleri branşı çok sevmek veya salt spor sevgisi ya da spor aşkı ile izah etmek tek başına yeterli görülmemektedir. Bireyi spora yönelten nedenleri şöyle sıralanmaktadır: (Koç, 1994, s. 173).

1- Anne ve babası eski bir sporcu olması

- 2- Yeni bir çevre edinmesi
- 3- Beden eğitimi öğretmeni yönlendirmesi
- 4- Hareket dürtüsü, performans gösterme arzusu, kendi değerini ölçme isteği veya saldırganlık duygusunu köreltmek istemesi
- 5- Herhangi bir başarısızlığı ya da hayal kırıklığını telafi etmek
- 6- Dünya görüşü spor yapmayı gerektirmesi
- 7- Seyahat imkânları doğabilmesi
- 8- Başarılı olmak suretiyle milli duyguları yaşamak istemesi
- 9- Hoşlandığı içindir.

Bireyi spora yönelten farklı nedenler olduğu gibi, enerjisini spor yoluyla harcamak isteyen kişiler farklı sporlara yönelebilirler. Örneğin, futbol, güreş, atletizm, boks, tenis, teakwando gibi, yani kişiyi o yönde spor yapmaya yönelten bir kuvvet ya da bir hareket edici kuvvet vardır. Burada kişi niçin güreş değil de basketbol veya atletizm değil de futbola yönelmektedir? Bunların tek cevabı, birey davranışlarını etkileyen motivelerinin farklı olduğudur (Öztabağ, 1993, s. 16).

Sporda motivasyon, bireylerin kişiliğini ve amaçlarına bağlı olarak belli bir durum ya da sürenin ötesinde sportif faaliyetlerde yer alma isteğini gösterir. Bu durumda sporda motivasyon spor aktivesinden önce, devamında ve de sonrasında oluşan bilimsel ve duygusal (umut, korku, mutluluk, hayal kırıklığı gibi) süreçlerdir.

Spor zevk için, amatörce yapıldığı gibi, yarışma ruhuyla ve belli bir kazancı elde etme amacıyla da yapılır. Atma, atlama, koşma, yüzme gibi doğayla savaşımların yöntemlerinin güdüselleşerek bir boş zaman uğraşısı olarak ortaya çıkan spor günümüz koşullarında tam gün çalışmayı, uzmanlığı gerektiren bir meslek haline gelmiştir (Tezcan, 1994, s. 101).

Psikolojik olarak bireyler, spor yoluyla fiziksel, zihinsel ve toplumsal faktörlerin birleşmesinden bir kişilik kazanır. Hoşgörülü, centilmen bir kişilik spor yoluyla da kazanılır. Saldırganlık eğilimlerinin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesi yine sporla sağlanabilir. Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dahil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatristler spor alanlarına bir tür hastane gözüyle bakmaktadır. Bastırılmış duygularının dışarıya atılmasına, yani kişinin boşalmasına yol açan spor sahaları psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir.

Bununla birlikte bazı kişiler (maç hastaları) uygun olmayan tavırlar içine girerek kendilerine ve çevrelerine zarar vermektedirler (Tezcan, 1994, s. 101).

Sosyal, kültürel ve toplumsal çevre içinde doğan insan çeşitli yönleriyle birçok bilim dalının ilgi alanına girmeyi başarmıştır. İnsanın anatomik, fizyolojik ve ruhsal yapısının incelenmesinde, hareketlerinin analizinde beden eğitimi ve spor bilimcisi de anatomi, fizyoloji, kinesyoloji, antropometri, pedagoji gibi bilim dallarından yararlanmaktadır.

Okul öncesi çağındaki çocuklarda dâhil olmak üzere gençler, yaşlılar ve sakatların gereksinimlerine uygun beden eğitimi ve spor programları sayesinde kişiliklerinin temel gelişmesini sağlamak için özel ortam hazırlanmalıdır (Unesco, 1984, s. 87).

Yapılan bütün egzersizlerde ana hedef vücudu sağlıklı tutmak veya sağlığın bozulmasını mümkün olduğu kadar önlemektedir. Bugün bütün dünyada yapılan araştırmalar göstermiş ki, spor hem hastalıkları önlemede, hem de hastalıkların iyileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Abaoğlu, 1982, s. 230).

2.2. Sosyalleşme ile İlgili Temel Kavramlar

2.2.1. Sosyalleşme Tanımı

Sosyalleşme kişinin grup normlarına uyması ve bunları öğrenmesini sağlayan süreçtir. (Aslantürk ve Amman, 2000, s. 5).

Sosyalleşme, bireylerin fiziksel yapıları ve biyolojik faktörleri maddi temellerini; zekâsı ve içgüdülerini ise insanın manevi yapısını oluşturmaktadır. Ayrıca ailesi ve bağlı olduğu toplumdan almış olduğu değerler de insanın manevi temelini şekillendirmektedir (Güney, 2000, s.48). Bu değerler sosyalleşme kavramının tanımlanmasında önemli bir noktadır.

Sosyalleşme süreci içerisinde şahsiyetini geliştiremeyen ve yaratıcı olma özelliği elde edemeyen birey yeter derecede sosyalleşerek toplum üyeliğini kazanamamış demektir. Böyle bir kimse genellikle toplumda yerleşmiş norm, yasa, gelenek, töre, kamuoyu veya başka toplumsal norm ve kurumlarla saptanmış bulunan hoşgörü sınırlarının dışına çıkabilmekte, böylece toplum tarafında yadırganmakta ve hatta tepki görmektedir (Çelik, 2002, s. 27).

Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültür taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kuşkusuz toplum da kültür de ancak insan davranışlarıyla kendilerini gösterir ve bu davranışları sayesinde varolurlar. Her insan bir

grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanır. Bir toplumun yaşam biçimleriyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle, değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesi ile birey, belli bir toplumun üyesi olma niteliği kazanır (Yıldıran ve Yetim, 1996, s. 35-37).

2.2.2. Sosyalleşmenin Özellikleri

-Sosyalleşme, daima bir toplum için söz konusudur. Soyut bir toplum ya da bireyin içinde bulunmadığı toplumlara göre sosyalleşme olmaz. Toplumların kültür farklılığı, mutlaka belli bir yerde, belli bir zamanda yaşamakta olan belli bir topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Her birey ancak içinde yaşadığı toplum içerisinde sosyalleştirilir. Sosyalleşme sürecini tamamlar. Çünkü toplumların kendine özgü sosyalleşme süreci farklılık gösterir.

-Birey doğmadan önce toplumsal hayat devam etmektedir. Sosyalleşme bireyin dünyaya gelmesi ile başlar. Hayat boyu devam eder.

-Sosyalleşme gruba ya da topluma yeni giren üyelerin etkisiyle ilgilenmez. Sosyalleşme kesinlikle tek yönlü bir süreç değildir.

-İnsanlar farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar. Bundan dolayı birbirine her açıdan benzeyen iki insana rastlamak mümkün değildir. Buna rağmen, sosyalleşme kültür ve topluma uyum, gelişim aşamalarında benzerlikler oluşturma ve toplumsal yaşama katılma vb. konular üzerinde durur.

Dolayısıyla insanların yaşları arttıkça kişilik bakımından değişmelerini sosyalleşme ele almaz.

-Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesine yetenekliliği yönünde ele alır (Tezcan, 1984, s. 28).

-Her birey kendine özgü bir kişilik gelişimine, ayırt edici deneyimlere, özel bir soydan gelime sahiptir. Sosyalleşme bu özelliklerin nitelikleri üzerinde durmaz. Fakat sosyalleşme kişilik gelişiminin topluma ve kültüre uyarlanması ve öğrenilmesi gibi. Süreçlerin benzerlikleriyle ilgilidir.

-Sosyalleşme insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu inceler (Güney, 2000, s. 45).

2.2.3. Sosyalleşmenin Fonksiyonları

- Sosyalleşme toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak için gerekli olan bilgi ve teknikleri toplum üyelerine planlı ve amaçlı olarak vermeye çalışır. Bilgi aktarımında bireyler arasında ayırım yapılmaz.
- Sosyalleşme, toplumsal amaçların gerçekleşmesinde insanları motive eder. Sosyalleşme insanlara belli umutlar aşılar ve onların toplumda bir takım beklentiler içine girmelerini sağlar. Örneğin bir meslek sahibi olmak zordur ancak meslek sahibi olduktan sonra bunun sağlayacağı yararlar, insanların bir takım zorluklara katlanmasına yardımcı olmaktadır.
- Sosyalleşme, insanlara belli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini öğretir. Bu yolla onların zaman kaybını ve zor durumlara düşmesini önler (Afacan, 2001, s. 68,70).

Broma göre sosyalleşmenin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sosyalleşme bireylere temel davranış yollarını belletir. Yemek yeme alışkanlığından, bilimsel yöntem ilkelerine kadar her davranış yolu bireylere sosyalleşme süreci ile kazandırılabilir. Bu davranış yolu, alışkanlıkları bireyde öylesine derinlemesine işler ki verilmek istenen tepkimelerini bile biçimlendirir.
- Sosyalleşme bireylerde belirli özlemler oluşturmaktadır. İyi bir anne, baba, çocuk olma özlemi, iyi bir meslek üyesi, parti üyesi, takım arkadaşı olma özlemi vb. Toplum düzeni yalnızca yaşama biçimini anlatan değerleri bireylere iletmekle yetinmez. Aynı zamanda onlarda bazı özel özlemlerde uyandırmaktadır. Bir bilim kurumu, bireylerin (öğrencilerin) kimisinin bilim adamı, yani uygulamaya değil tekniğe, dayalı veya kimi bireylerinde teknik personel olmayan uygulamaya dayalı bir ekonomik yapı sağlamak zorundadır. Bu tür özlemler önemli ölçüde özveri gerektirmektedir.
- Sosyalleşme süreci bireylere rollerin öğretilmesi demektir. Bireyin üyesi olduğu türlü kümelerde ilişkide bulunduğu başka insanları göz önünde bulundurması gereğinden başka belli özel iş paylarını yerine getirmesini de zorunlu kılmaktadır.
- Sosyalleşme yoluyla yetenekler de öğrenilmektedir. Çocuk ve genç bireyler, böylece yetişkin etkinliklerine katılırlar. Mektup yazmak, telefonla görüşmek, komşularla ilişkilerini yürütmek, sportif etkinliklere katılmak siyasal örgütlerde ve genellikle derneklerde etkin katılım için toplumsal yetenekler ön koşul önemi taşımaktadır.
- Sosyalleşme, bireyin kişiliğinin oluşmasını sağlar. Birey sosyalleştiği ölçüde kişi olur.

- Sosyalleşme, bireylere içinde yaşadıkları toplumun kültürünü maddi ve manevi öğeleriyle birlikte öğretmektedir.
- Sosyalleşme, toplumun izafi sürekliliğini sağlar ve birey artık içinde yaşadığı toplumun bir parçası olur, kültürünü benimser (Yetim, 2000, s. 148-151).

2.2.4. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme süreci doğuştan başlayarak tüm yaşam boyunca süren uzun bir dönemi kapsamaktadır. Bu süreç aracılığıyla birey kişilik kazanmaktadır. Bir başka deyişle sosyalleşme, belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek topluma ait birey hâline gelmesidir. Bireyler içinde doğdukları toplumun kuşaktan kuşağa geçirilen kültürünü, sosyalleşme süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler.

Sosyalleşme başkalarıyla olan ilişkileri aracılığı ile bireyleri iyi-kötü, doğru-yanlış, toplumun yargı ölçülerinin diğer tüm değer kural ve normlar, toplumca kabul edilebilir tutumların, alışkanlıkların becerilerin iletilmesi sürecidir.

Sosyalleşme sürecinin içeriği ve biçimi öğrenme yoluyla belirlenmektedir. Sosyalleşme bireyi toplumun ve çeşitli grupların birer üyesi hâline getiren değer, tutum ve davranışlarını kurumsallaşmış normlarla uygun olarak tanımlayabilmesine imkân veren bir kültürleşme sürecidir (Öktem, 2003).

Sosyalleşme tanımlarından çıkardığımız en önemli sonuç, sosyalleşmenin bir süreç olduğu düşüncesidir. İnsanın yaşamı da sürekli değişen ve gelişen bir süreç olduğuna göre bu çok doğaldır. Çocuğun anne ve babasından kalıtımsal olarak aldığı özellikler, daha sonradan kazanacağı özelliklerin temelini oluşturmaktadır. Bu temel üzerine oturan kültürel ve yaratıcı nitelikler, bireyin kişiliğine biçim verirken sosyalleşmesini de sağlamaktadır (Köknel, 1981 s. 40).

Sosyalleşme süreci, bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların hepsine verilen addır (Erkal, 2000, s. 11).

2.2.5. Sosyalleşme Sürecine Etki Eden Faktörler

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, antrenörler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar.

Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000, s. 148-151).

Sosyalleşme olayında yegâne merci, hiç şüphesiz toplumdur. Toplum ister kapalı bir sistem, isterse belirgin bir merci olarak kabul edilsin; o, ferdi kuşatan ve onu yönlendiren temeldeki ana güç kaynağıdır. Fakat toplumun kendisi gibi gücü de soyuttur. Fertler ve müesseseler toplumu temsil ederler. Bunlarla ilişkiye giren bir fert, sonunda toplumun soyut kanun ve kurallarına ulaşır. Fert başkalarının haklarını tanıırken, başkaları da onun hak ve beklentilerini anlamış olur (Akyüz, 1991, s. 222).

Sosyal hayat şartları sürekli olarak değişiyor, ama gene de bu değişim bireylerin hayatını çok çok aşıyor. Sosyalleşme bireyleri aynı şekilde yetiştirerek geçmiş kuşakların kültür birikimini sürdürmek, sosyal sistemlerin bireyler üstü devamlılığını sağlamak için hemen her toplumda gereklidir. Uygarlık ve toplumsal gelişme birlikte olmaktadır. İnsanlar kendi yarattıkları ve bazen de kontrollerinden çıkardıkları bu sistem içinde yaşamak zorundadırlar; toplumdan kaçma, insanın bağımsızlaşması ve sağlam bir şahsiyet geliştirmesi bakımından bir ilerleme sayılmaz, hiçbir şeyi çözmez; tam tersine insanın ve insan uygarlığının gelişmesini engeller. İnsan şahsiyeti ancak sosyalleşme vasıtasıyla kazanılabilir (Ergün, 1992, s. 58).

Bu vasıtaları genel olarak şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Aile
2. Okul ve Eğitim
3. Arkadaş Grupları
4. Kitle İletişim Araçları

2.2.5.1. Aile

Aile, normal şartlarda insanların ilk karşılaştığı sosyal gruptur. Bu yapısı ile aile, toplumun çekirdek kurumudur. Anne-baba, sosyalleşmenin ilk kaynağı ve ilk modelleridir. Birey, ailede hem sosyo-kültürel değerleri ve tutumlar, hem de bazı özel davranış biçimlerini, anne-babayı örnek alarak büyürler (Eroğlu, 2000, s. 27).

Çocuğun ilk öğrenmeleri, ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Anne ve babalar, iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına önemli ölçüde aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar. Çocuğun kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuklar için aileler, uzun

dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (Yıldıran ve Yetim, 1996, s. 40).

2.2.5.2. Okul ve Eğitim

“Okul, toplumun eğitim kurumunun gerekmesinin büyük çoğunluğunu karşılayan önemli bir toplumsal birimdir. Okul, yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda ortaya çıkmıştır” (Başaran, 1982, s. 169).

Lise düzeyinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin branşları insancı bir eğitim ortamı yaratması açısından fark yaratmamaktadır. Öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerini yeteri kadar sağlıklı görmemekle birlikte sağlıklıya doğru eğilimli olarak algılanmaktadır” (Erden ve Akman 2005, s. 108). Yapılan araştırmadan anladığımıza göre ergenlik döneminde model olması gereken öğretmenler bu rollerini tam olarak oynamamaktadır.

Beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri spora yönlendirmede önemli etkilere sahiptirler. Örneğin, yapılan bir araştırmada öğrencileri atletizme yönlendiren kişilerin başında beden eğitimi öğretmenleri geldiği sonucu bulunmuştur (Şimşek ve Gökdemir, 2006, s. 83). Bu nedenle sporun gençler tarafından öncelikle aktif olarak yapılması sağlayan, sporda uluslar arası başarıya ulaşılmasını sağlayan ve sporcu bir toplum yaratılabilmesine katkı sağlayan kişilerin başında beden eğitim öğretmenleri gelmektedir (Yetim ve Göktaş, 2000, s. 72). Yani beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri spora yönlendirmede önemli etkilere sahiptirler.

“Her toplumda eğitimin temel işlevlerinden birisi, toplumun kültürel mirasının birikimi ve sürekliliğini sağlamaktır. Bu miras yoluyla, her kuşak, kültür birikimi sürecini önceki kuşağın bıraktığı yerden devralarak sürdürmektedir” (Tezcan, 1994, s. 52). Aslında çocuğun toplumsallaşmasında aileden sonra gelen okulun önemi çok büyüktür. Okul birçok arkadaşın olduğu farklı sosyalleşme çeşitlerinin birçoğunun yaşandığı, pek çok örnek alınacak ya da etkilenecek kişinin bulunduğu sosyal bir kurumdur.

2.2.5.3. Arkadaş Grupları

Gencin sosyalleşmesinde etkili olan ve aynı yastaki kimselerin meydana getirdikleri bu çevre arkadaş çevresidir. Bu çeşit arkadaşlık grupları, insanın sosyal görüş ufkunu genişletir ve böylece insanlar çok yönlü bir şahsiyet kazanır. Arkadaşlık grubu vasıtasıyla yeni duyguları öğrenmek, yeni davranışlar ve bilgiler kazanmak imkânına sahip olunur (Dodurgalı, 2000, s. 211).

Arkadaş grubu, gencin toplumsal ufkunun genişlemesine ve onun karmaşık bir kişilik kazanmasına katkıda bulunabilir. Arkadaş grubu içinde çocuk sevgi, beğeni, yakınlık arar; bunları elde etmek için kendini grubun ölçülerine ve değerlerine uydurur.

Sporda, dansa v.b. konularda başarılı olmak aile içinde olumsuz olabilir. Ancak grup içinde onlar en önemli değerlere dönüşür. Gençler arkadaş gruplarını, benzer ilgi, değer ve gelir gibi faktörlere göre seçerler. Dışlanmamak için de, büyük ölçüde arkadaş grubunun kurallarına uyum gösterme çabası içinde olurlar (Bozkurt, 2004, s. 125).

Gencin toplumsal ve ahlaki kurallara uyum sağlaması bakımından da oyunun rolü ve önemi büyüktür. Çünkü çocuk okul ve aile çevresinde nelerin doğru, nelerin yanlış olarak değerlendirildiğini görür ve anlar. Ancak bu tür kurallara uymanın gerekliliğini oyun esnasında öğrenir ve fiilen uygulama imkânı bulur. “Öyle ki, bir gün gelir oyun grubu, çocuğun günlük hayatını etkilemeye başlar. Ona doğru veya yanlış bazı kavramları kazandıracağı gibi bir takım tutumları da öğretir ve davranış biçimleri kazandırır. Kısaca oyun da çocuğun sosyal yönden gelişmiş kişilik kazanması ve dolayısıyla sosyalleşmesi açısından diğer unsurlar gibi oldukça önemlidir” (Çimen, 1999, s. 50).

2.2.5.4. Toplumsal Çevre

Çevre, bireyleri etkileyen tüm doğal nesne ve şartlarla, insan yapısı ve şartlarını kapsayan, alt ve üst kurumlarıyla, toplumsal örgütlenmeyi içine alan bir bütünü ifade etmektedir. Toplumsal çevre, insanları belli amaçlar doğrultusunda bir arada toplar ve diğerlerinden ayırır. Toplumsal çevrenin verimli olabilmesi için eğitilmiş olması kaçınılmazdır. Toplumsal çevre içinde, aynı sosyal gruplarda, aynı birey değişik bireylere karşı değişik rol ve statüler takınabildiği gibi aynı sosyal gruplar içindeki bireylerin de farklı rol ve statüler takındığı görülebilmektedir.

Toplumlar farklı sosyal çevrelerle şekillenmiştir. Bir kent diğer kentten nasıl farklıysa, sosyal çevre itibariyle de farklıdır. Bireyler bir çevreden diğerine geçebilir. Kendi amacına da uydurabilir. Dönmezer'e göre yaşam ile çevre iç içedir. Çevre yaşam hücrelerinin olduğu andan itibaren vardır. Çevrede meydana gelebilecek bir değişimin, alışkanlıklara ve yaşam tarzlarına varıncaya kadar değişikliğe uğrattığı, çevre deyince doğumdan ölüme kadar insanların vermiş olduğu dürtülerin anlaşıldığı, hava ve besinlerden, sosyal ve duygusal iklime, aileden topluma kadar, kişinin temasta bulunduklarının inanç ve davranışlarına kadar ve hatta doğumdan öncede birey üzerinde etkisini göstermeye başlamasıdır (Kılıçgil, 1998, s. 16). Spor da diğer toplumsal kurumlarla etkileşimi çerçevesinde, içinde yaşanan toplumun ve kültürün önemli bir parçası haline gelmektedir (Coakley, 2001, s. 66).

2.2.5.5. Kitle İletişim Araçları

Günümüzde posta, telgraf, telefon, faks gibi haberleşme araçları; gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları; uydular, bilgisayarlar (İnternet ve e-mail) birer iletişim aracı olarak iletişimin ayrılmaz parçaları durumuna gelmiştir. Bu elektronik iletişim araçları, günümüzde, kurduğu haberleşme ağıyla kültürü de yaygınlaştırmış; dünya küresel bir köye dönüştürmüştür (Akay, 2006, s. 44).

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla, kitlesel bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar olarak tanımlanabilir (Özkök, 1985, s. 93).

Günümüz teknolojisinin eğitime getirdiği en yeni eğitsel kurum kitle iletişim araçlarıdır. "Bu araçlar çocuğa bir takım davranış modelleri sunar, kuvvetli şahsiyet tipleri ve kahramanları ortaya çıkarır. Onların yasayış tarzlarına özendirir. Böylece onu sosyalleştirici bir süreci tamamlarlar" (Dodurgalı, 2000, s. 221).

2.3. Spor ve Sosyalleşme

2.3.1. Spor ve Sosyalleşme İlişkisi

Günümüzde geniş kitleleri ilgilendiren spor olgusunda, sportif yarışma sonucu statü farklılaşmasına bağlı olarak bir hiyerarşi durum ortaya çıksa bile, bu durum sınıfsal bir şekle dönüşmez. Toplumsal uygulamalar açısından spora bakıldığında, sporun birçok simgesel ve toplumsal işlevleri olduğu görülür. Sporun bütünleştirici, birleştirici ve

eğitimsel işlevi yanında günlük yaşamın kimi ihtiyaçlarını güvence altına almaya yönelik bir işlevi de olduğu görülmemektedir (Armağan, 1981, s. 27).

Kale'ye göre spor, kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi, sporun toplumsal süreçler yolu ile şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor, otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Toplumdaki sosyal ilişkiler yolu ile ortaya çıkar, değişir ve yeniden biçimlenerek toplum hayatındaki güncelliğini ve varlığını sürdürür (Yıldıran ve Yetim, 1996, s. 34).

Sosyalizasyon toplum açısından bir kontrol süreci ve grupta yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (Özgüven, 1996, s. 43). Bu anlamda toplumsallaşma yaşam boyu süren bir süreçtir.

Bir çocuğun sosyalleşmesini sağlayan araçlar, ailesi, komşuları, oyun arkadaşları, okul arkadaşları, öğretmenleri ve kitle iletişim araçlarıdır (Josept, 1994, s. 26).

Sportif faaliyetler toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlemektedir. Fert sportif etkinliklere katılmakla manevi yalnızlığın doğuşunu hazırlayan etkileri de giderilebilir iş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarını doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor diğer boş zaman faaliyetlerine ihtiyaç vardır. İnsan ilişkilerinin geliştirilmesinde spor hem ferdi, hem sosyal açıdan etkili olmaktadır. Spor sadece ferdin fiziki ve psikolojik güçlenmesi için sürdürülen eğitici bir faaliyet değildir. Bunun yanı sıra sorumluluk ve iş birliği eğilimi ile düzen sağlama kabiliyetini ortaya çıkarak ferdin sosyalleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Ayrıca spor insan ve toplum ilişkilerini geliştirdiği gibi toplumun yücelmesinde de önemli bir araç olarak da değerlendirilmektedir (Ünlü, 1995 s. 27).

Spor sosyolojisinde hareket noktası sporun bir başka ifade ile sportif faaliyetlerin, spor olayının bizzat kendisidir. Toplum içinde ortaya çıkış özellikleriyle yerine göre bir olay yerine göre ise bir olgu niteliği taşıyan spora toplumun bütünü içinde yaklaşmak daha uygun olabilir (Erkal, 1986, s. 9). Spor çağımız insanının toplumsal yaşamına derinlemesine girmiş ve toplumsal yapıya göre biçimlenen bir olgudur. Spor toplumbilimi sporu toplumsal bir kurum, toplumsal bir sistem boyutuyla inceleyen özel bir toplumbilimidir.

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük

önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Bu sonuçlar ulusal saygınlığın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir.

Bir çocuğun sosyalleşmesini sağlayan araçlar, ailesi, komşuları, oyun arkadaşları, okul arkadaşları, öğretmenleri ve kitle iletişim araçlarıdır (Özgüven,1996, s.43). Sosyalizasyon toplum açısından bir kontrol süreci ve gurup yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (Fichter, 2002, s. 23).

Bu anlamda toplumsallaşma yaşam boyu süren bir süreçtir. Gelişmiş ülkelerde sportif yarışmalar da sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilir. Amerika Birleşik Devletlerinde fikir olarak bu eğilimde olan yetişkinler, oyunlu aktiviteler düzenlemekte ve amaç edinmeyi, beceri geliştirmeyi ve ödül alma başarısının önemini vurgulayan spor programlarına katılması için çocuklarını teşvik etmektedirler (Coakley, 2001, s. 77). Çocuğun temel gelişiminde zaten oyuna sınırsız ihtiyacı vardır. Organize edilmiş sportif oyunlar yoluyla çocukların hem kendi akranları ile bir arada olması sağlanır hem de kurallara ve kararlara uyma, yenme ve yenilmeyi hazmetme gibi deneyimler kazandırılır. Ancak bu organizasyonlarda çocuğun insan yönü üzerinde durulmalı sporcu yönü ön plana çıkarılmamalıdır. Böylece çocuk kendi vücudunu tanıma, fiziksel özelliklerinin farkına varma fırsatını elde eder. Kendinden daha çok iyi ve daha az iyi kişiler olduğunu fark eder. Daha az iyi olanları küçük görmemeyi, daha çok iyi olanları takdir etmeyi öğrenir. Bu deneyimler hayatı boyunca farklı konularda ve farklı koşullarda karşılaşacağı benzer durumlara uyumunu kolaylaştırır. Mutlu ve başarılı olmak için çalışırken kendine ve başkalarına zarar vermeden rekabet edebilir (Ficher, 2002, s. 23).

Gelişmiş ülkelerde sportif yarışmalar da sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilir. Çocuğun temel gelişiminde oyuna sınırsız ihtiyacı vardır. Organize edilmiş sportif oyunlar yoluyla çocukların hem kendi akranları ile bir arada olması sağlanır hem de kurallara ve kararlara uyma, yenme ve yenilmeyi hazmetme gibi deneyimler kazandırılır. Ancak bu organizasyonlarda çocuğun insan yönü üzerinde durulmalı, sporcu yönü ön plana çıkarılmamalıdır. Böylece çocuk kendi vücudunu tanıma, fiziksel özelliklerinin farkına varma fırsatını elde eder. Kendinden daha çok iyi ve daha az iyi kişiler olduğunu fark eder. Daha az iyi olanları küçük görmemeyi, daha çok iyi olanları takdir etmeyi öğrenir. Bu deneyimler hayatı boyunca farklı konularda ve farklı koşullarda karşılaşacağı benzer

durumlara uyumunu kolaylaştırır. Mutlu ve başarılı olmak için çalışırken kendine ve başkalarına zarar vermeden rekabet edebilir.

Sosyalleşme nesnel olarak ve öznel olarak açıklanabilir. Nesnel olarak sosyalizasyon toplumun kültürünün bir kuşaktan diğerine geçirildiği ve bireyin, örgütlenmiş sosyal yaşamın kabul edilmiş ve onaylanmış yollarına uyarlandığı süreçtir (Josept, 1994, s. 110).

Spor sosyolojisi alanında ilk kitap “ Sporun Sosyolojisi” adı ile Almanya da 1921 yılında Heinz Risse imzalı olarak yayınlanmıştır. Bu kitapta ortaya konulan birçok toplumsal problemin yine bilimsel olarak çözülebileceği belirtiliyor idi. Risse bu yapıtında sporun toplumsal karakterini diğer alanlardan ayırıyor ve sınırlandırıyor. Bunu yaparken sınırlandırma ve konu içeriklerini genel sosyoloji ile bağlantılı olarak ele alıyordu (Abaoğlu, 1982, s. 56).

Spor Sosyolojisinde hareket noktası sporun, spor olayının bizzat kendisidir ve daha çok bu sektör içindeki durum değerlendirilir. Bu bakış konuya mikro açıdan değerlendirmeler getirmektedir. Sporcu, antrenör, spor hekimi, sporcu ilişkileri, spor tesislerinin kullanım oranı, sporda alt yapı özellikleri, spor araç ve gereçleri, çeşitli branşlarda eğitici teknikler, beslenme gibi konular daha çok mikro konulardır.

Sosyolojik açıdan spor ise, konuya makro açıdan, geniş bir perspektiften bakıştır. Burada hareket edilen alan bizzat toplumun işleyen bütünü ve sosyo – kültürel yapı içinde, bütünden bir parçaya; spora yaklaşımdır. Toplum içinde ortaya çıkış özellikleriyle yerine göre bir olay, yerine göre ise olgu niteliği taşıyan spora toplumun bütünü içinde yaklaşmak daha uygun olacaktır (Çoban, 2006, www.bilalcoban.com).

Gelişme, büyümeden farklı olarak bünye ve nitelikçe değişimleri içerir. İnsan gelişiminde olgunlaşma ve öğrenme iç içe oluşur. Gelişim bireyler arasında tempo farkı gösteren, çeşitli yönlerden dayanışma halinde oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu süreci iç ve dış faktörler etkiler (İmamoğlu, 1992, s. 9).

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar, stresler dolaşım ve solunum sistemi hastalıklarını, özellikle gelişmiş ülkelerde başta gelen ölüm nedenleri arasına sokan faktörlerdir. Spor, çağdaş insanın karşısına dikilen bu tehlikeye karşı dinamik, güncel yaşamın getirdiği streslerden uzak bir ortam yaratarak çözüm getirmekte ve kazandığı sağlıklı yaşam biçimiyle de

koruyucu tıbbı yardımcı olmaktadır. Sporun bu işlevi yanında kişilerin sosyal ve bireysel karakter gelişimi üzerinde de olumlu etkileri açıktır.

Bu nedenle gelişmiş ülkelerde spora büyük önem verilmekte ve erken yaşlardan başlayarak çocuklara spor ve beden eğitimi programları uygulanmaktadır (Gökhan, Olgun, Gürses, 1979, s. 3). Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma artan işbölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir ajandır. Toplumun sosyal yapısı içinde uyma ve çatışma modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, sapma davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplum yararına yönlendirilmesinde spor önemli faktörlerden biridir (Erkal, 1986, s. 46). Bu açılarından ele alındığında da spor sağlık giderlerinin azalması, hastalıklar nedeniyle işgücü kaybının önlenmesi ve sağlıklı insanlardan oluşan mutlu ve barışçı bir toplum yaratılmasında umut vermektedir.

Atatürk: “Dünyada spor hayatı, spor gayesi çok önemlidir. Bu kadar önemli olan spor hayatı, bizim için daha da önemlidir. Çünkü ırk meselesidir. Irkın düzelmesi ve gelişmesi meselesidir.”

2.3.2. Sosyalleşmenin Eğitim Üzerine Etkileri

Eğitimi sosyolojik olarak tanımlayan pedagoglar ve sosyologlara göre “eğitim, yetişkinlerce gençler ve çocuklar üzerine uygulanması gereken bir eylemdir. Bu eylem, geçmişin ataların kalıtını onlara aktarmayı içerir; yine bu eylem, gençlere ve çocuklara yaşamasını sürdürecekleri topluma daha iyi uyabilmeleri için fikirler ve gelenekler vermeyi içerir” (Ergun, 1996, s. 37).

Toplumların birçok nesiller boyunca devam etmesinin esas sırrı, toplum üyelerinin aynı sembollerini öğrenmeleri, aynı dili konuşmalarıdır. İnsanların toplum halinde yaşaması, onlara özel durumları yorumlama ve bu durumların üstesinden gelmek için hangi yolları ve vasıtaları kullanacağı hakkında anlaşmayı, ortak hareket etmeyi öğretmiş; toplumsal ve kültürel hayat böyle doğmuştur. Toplumsal hayat bir işbölümünü, işbölümü de herkesin kendine düşen rolü çok iyi yapmasını gerekli kılmaktadır. Toplumsal hayattaki rollerin olabilmesi, işlerin yürütülebilmesi için de işbirliği şarttır. İşbirliği içinde rollerin mükemmel olarak yapılabilmesi de, bireylere sosyalleşme vasıtasıyla öğretilir (Ergün, 1992, s. 110).

Psikologlara göre sosyalleşme: Toplumda var olan davranış kalıplarının, toplumu oluşturanlar tarafından benimsenmesi, antropologlara göre; toplumda var olan kültürün öğrenilmesi, sosyologlara göre ise; “Bir insanın tüm yaşamı boyunca, ortamının sosyo-kültürel öğelerini öğrenmesi, içselleştirmesi, deneyimlerin ve anlamlı toplumsal ajanların (aile, okul gibi) etkisi altında kişilik yapısıyla bunları bütünleştirmesi ve bu yolla da yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevresine uymasındır” (Sayın, 1985, s. 136).

Eğitim, var gücü ile yeni ve ağır yetiştirme görevini yerine getirirken, toplumların sorumlu mevkilerinde bulunanlar da toplumun yararına sosyal örgüt ve kurumları geliştirmeli, vatandaşlarla ortak ahlaki inançlar yerleştirmeye çalışmalıdırlar (Ergün, 1996, s. 67).

2.3.3. Sosyalleşmenin Gençlik Üzerine Etkileri

Sosyalleşme ile birlikte bireyler toplumdaki yerlerini ve rollerini öğrenirler. Örneğin bir erkek çocuk için baba, ilk sosyalleşme sürecinin en önemli rol modelidir. Aynı şekilde bir kız çocuk için de annesi ilk sosyalleşme sürecinin en önemli rol modelidir. Bu bağlamda cinsiyet rolleri, erkek ve kız çocuklar için oyuncakların ve giysilerin şekillerinin, renklerinin anne ve babaları tarafından farklı tercih edilmesi yoluyla pekiştirilmektedir.

Çocuğun bazı tercih ve eylemlerinin kendi cinsiyetine uygun olmadığı görülürse, genelde çocuk anne, baba ya da başka bir yetişkin tarafından uyarılmakta; böylelikle çocuğun kendi cinsiyet rolü tutumlarını öğrenmesi ve benimsemesi sağlanmaktadır. Yalnızca aile içinde değil, çocuğun başka yetişkinler ya da yaşıtlarıyla kurduğu ilişkiler ve oynadığı oyunlar ile de bu roller sürekli olarak yeniden üretilmektedir (Akın, 2009, s. 12).

Başka bir deyişle, “kadın ve erkeklerin davranışları arasındaki farklar, kadın ve erkek kimliklerinin ya da dişilik ve erilliğin toplumsal olarak öğrenilmesiyle ortaya çıkmaktadır” (Giddens, 2000, s. 98). Çocukluktan gençliğe ve gençlikten de yetişkinliğe, söz konusu roller toplumsal iletişimin de temel belirleyenleri olmaktadır.

Eğitimciler, öğrencilerin gençlik dönemindeki fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimlerini anlama düzeyi, onları öğrencilere ne kadar yardımcı olabileceğini bilirler. Günümüzde ilköğretim ikinci kademe ve lise öğrencileri karmaşık ve fırtınalı dönemlerden geçmektedir. Bu nedenle, onların eğitim yoluyla iyiye ve güzele doğru yönlendirilmesi gerekir. Kişisel büyümenin, gelişmenin olduğu bu dönem, öğrencilerin ve üzerindeki baskılar, onların uyum bakımından zor bir dönem geçirmelerine neden olur. O halde öğretmen, mümkün olan her konuda öğrencilere destek olmalıdır. Öğretmen, 500 öğrencisi

bulunan bir okulda, her biri gençlik döneminin farklı safha ve gelişim seviyelerinden geçen 500 ayrı kişiyle karşılaşmaya hazır olmalıdır. Beden eğitimi öğretmenleri öğrencilerinin özelliklerini ve ihtiyaçlarını, amaç ve arzularını, fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini etkileyen faktörleri bilmelidir. Onlar üzerinde etkili olan çok sayıda güç ve gerçekleri bilmedikleri ya da anlamadıkları takdirde hiçbir zaman gerçekten başarılı bir beden eğitimi programına kavuşamazlar. Öğretmenler gençlik döneminde yaşanan “fırtına ve baskı”yı mutlaka anlayışla karşılamalıdır. Bu zaman dilimi, öğrencilerin yetişkin görünümü elde ettikleri bir dönemdir.

Öğretmenlerin, çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde meydana gelen gelişim boyutlarını, arkadaş gruplarının etkisini, kişilik kazanma arzusunu ve cinsiyet gelişimlerini çok iyi anlaması gerekmektedir. Çocukluk dönemi öğrencileri, başkaları tarafından kendileri için hazırlanmış çevrede yaşarlar. Gençlik dönemi öğrencileri ise, çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında bir köprü konumundadır. Bu zaman; kişinin kendi kendine yeteceği döneme hazırlık olan “büyüme” aşamasıdır. Bu dönemde gençler gerçek kişilik ve duygularının ne olduğunu anlamaya başlar. Bu aşama öğrencinin kendi başına birey olduğu bir zaman dilimidir. Beden eğitimi öğretmenleri için bir başka önemli gerçek ise, gençlik dönemi, fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzının temelini atıldığı ve öğrencilerin beden eğitimine karşı olumlu ya da olumsuz tutumlarının geliştiği bir zaman dilimidir.

Okul ve ödevler öğrencilerin akıllarından kısa bir süre için geçer. Bu tür davranışlar gençler arasında oldukça yaygın olarak görülmektedir. Bu anlayışın altında ise daha derin ve anlamlı gizlenmiş değerler ve endişeler vardır. Yetişkinlerde görülen arzu ve korku arası çelişkiler olduğu gibi, gençlerde de tipik davranış ve düşünce arasında çelişkiler yaşanır (Tamer ve Pulur, 2001).

2.3.4. Spor Eğitiminin Gençliğin Sosyalleşmesindeki Etkileri

Topluma uyum sağlama, ferdin ne kadar sosyalleştiği ile yakından ilişkilidir. Sosyalleşme süreci ile birey farklı durumlarda farklı rolleri oynayabileceği, verimli normları kabul etmeyi öğrenir. Bireyin kendi rolünü yansıtmayı öğrendiği ve hatta bazı beklentileri reddedebilecek biçimde yüklenirdiği bir etkileşim sürecidir. Yalnızca rol uzaklığıyla yaratıcılık ve yapıcı etkinlikler mümkün olabilir (Balcıoğlu, 2003, s. 69).

İş hayatında ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor,

kişiyi, fiziki ve psikolojik yönden güçlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda kişide sorumluluk ve işbirliği eğitimi ile düzen sağlama yeteneklerini ortaya çıkararak sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Hem kişisel, hem de sosyal kalkınmanın gelişmesine yardımcı olmaktadır. Spor kişi ve toplum ilişkilerini geliştirerek toplumun yücelmesinde de önemli bir araç olmaktadır. Herhangi bir toplumun milli kültüründen kaynaklanan spor faaliyetleri o toplumlara kültürel etkileşim sağlamaktadır.

Daha geniş kapsamıyla ele alındığında spor, suçlu, özürü vb. gibi sorunlu insanların sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli rol oynadığını söylenebilir. Toplumunu oluşturan bireylerin, hem genç hem de yaşlı kesimi için önemli bir konu olan boş zamanların değerlendirmesinde spor çok değerli bir ilgi alanıdır.

Sportif etkinliklerin gelişmesinde, yapılmasında rol oynayan sosyal ve ekonomik etkenleri şu şekilde sıralanabilir (Erkal, 1982, s. 43).

Kitle iletişim araçları,
Gelir düzeyinin yüksekliği,
Boş zaman yaratabilecek koşulların varlığı,
Nüfusun sosyal gelişmişlik durumu,
Sosyal ve kültürel düzeyin yüksekliği,
Sosyal statünün eğitim yoluyla elde edilmiş olması,
Kişilerin sosyalleşme durumu,
Toplam nüfus içinde genç/yaşlı oranı,
Spor için uygun bir alt yapının olması,

Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel hedeflerinin belirlenmiş ve sosyal bütünleşmenin gerçekleşmiş olması.

Bu faktörlerin bir araya gelmesi ülkenin sosyal gelişmişlik düzeyini sağlar ve spor yapmaya istekli kişiler, diledikleri ölçüde spor yapabilme olanağına kavuşurlar. Ülkeler de yetiştirdikleri sporcular sayesinde yaygın propaganda fırsatını bulurlar.

Çalışanların sağlıklarını korumak, moral güçlerini geliştirmek üzere spor faaliyetlerinin düzenlenmesi ve gerekli tesislerin yapılması konusunda önem verilmelidir. Böylece iş kazaları, çalışma yorgunlukları, boş zamanların değerlendirilmesi, çalışma hayatının yarattığı bedeni ve ruhi dengesizliklerin önlenmesine olanak sağlamış olacaklardır. Böylece üretim insan ilişkilerinin düzenli olması toplum refahı açısından olumlu gelişmelere neden olacaktır (Çelik, 2002, s. 35).

Spor, bir toplumda kalkınmayı etkileyen araçlardan biridir. Sporun sosyal kalkınmayı olumlu yönde etkileyebilmesi, her şeyden önce geniş kitlelerin temel spor kültürüne ve spor olanaklarına sahip olmasına bağlıdır. Bu konuda istenen nitelikte bir seviyeye ulaşılmamış ise, sosyal yapı araştırmaları ile nedenleri tespit edilmeli ve değerlendirilmelidir (Çelik, 2002, s. 37).

2.4. Gençlik

2.4.1. Gençliğin Tanımı

Çocukluk ve olgunluk çağları arasında yer alan ve *gençlik* olarak adlandırılan dönemin, biyolojik birtakım değişmelerle başladığı ve o döneme özgü toplumsallaşma kalıpları ile geliştiği bilinmektedir. Demografik açıdan yapılan gençlik tanımı, çağ nüfusunun alt-üst yaş sınırlarına, bir ülkedeki gelişmelere ve uluslar arası tanımlara uygun olarak değişiklik göstermektedir. Öte taraftan *genç*; buluğa erme ile birlikte başlayan birtakım fizyolojik ve biyolojik değişimleri içeren, bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir yaş dönemi ve bu dönemin tüm özelliklerini gösteren kişi olarak tanımlanmıştır (Doğan, 2000, s. 378, 379).

Sosyolojik açıdan ise buluğa ermeden toplumsal yaşamda tam sorumluluk alma dönemi arasında kalan kesimdir. Bu dönemde genç toplumsal yaşama hazırlanmaktadır (Armağan, 2004, s. 5-6).

Gençlik her şeyden önce insanoğlunun bütünlüğü içinde yer alan bir çağdır. Başlama ve bitişle ilgili sınırları olduğu gibi bu çağa özgü ifade ve etkinlik biçimlerine sahiptir. Bu iki boyutla ortaya çıkan aktivite, enerji, hırs, başarı arzusu, farklı ilgi ve değerler gibi özellikleri nedeni ile gençlik kesimi uluslar için her zaman önemli bir potansiyel güç olarak kabul edilmiştir. Gençlik dönemi biyolojik değişmelerle başlar, döneme özgü sosyalleşme kalıp ve biçimleri ile de gelişir (Doğan, 2000, s. 84).

2.4.2. Gençliğin Özellikleri

Gencin sosyalleşmesinde önemli olan toplumsal kurumlara bakıldığında ilk olarak aile ön plana çıkmaktadır. Ailenin önemi ve etkisi yok olmaz. Örneğin arkadaş seçimi, serbest zaman değerlendirme gibi alanlarda söz sahibidir (Toprakçı, 2002, s. 218). Ancak çocukluğun ilk dönemindeki etkisi gençlikte azalmaktadır. (Armağan, 2004, s. 10). Çünkü

bu dönemde genç bağımsızlığını kazanmaya çalışırken birçok anababa bağımlılığı olabildiğince uzatmaya çalışmaktadır (Gander ve Gardiner, 1998, s. 441).

Özellikle ailenin dışında edinilen arkadaşlar gençlerin kontrol edilmelerini zorlaştırmaktadır. Kendi davranış değerlerine sahip olmaları da aileyle çatışma ortamına yol açmaktadır (Toprakçı, 2002, s. 204).

Toplumsal bir kurum olan eğitim, insanlık tarihinin her aşamasında ortaya çıkmıştır. Kazandırılan bilgiler ve becerilerle beklentiler toplumdan topluma farklıdır.

Ancak tüm toplumlardaki ortak özelliği mevcut birikimin toplumun devamı için yeni üyelere aktarılmasının gerekliliğidir. Bu görevin bir bölümü aileden resmi bir kurum olan okullara aktarılmıştır (Toprakçı, 2002, s. 189).

2.4.3. Ergenlik Dönemi

Bu evrede gençler, anne-baba kontrolünden yavaş yavaş çıkmaya başlarlar. Ergenlerin, daha fazla bağımsızlık istekleri sonucu gerilimler oluşur. Sosyolojik olarak yetişkinlik dönemi, bireyin kendini ekonomik açıdan idare edebilecek durumda olması olarak tanımlandığından, ergenin, fizyolojik açıdan olgunlaşması fakat aileden bağımsız hale gelmemesi, sorunların yaşanmasına neden olabilir (Sezal, 2002, s. 31).

Aile ve okul gibi çevrelerde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen fert, daha sonra işyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir (Erkal, 2000, s. 23).

Görüldüğü gibi ergenlik dönemi, önemli sosyal, kişisel ve fiziksel değişimlerin gerçekleştiği bir dönemdir. Birçok tutum ve değerler, ergenlik öncesi çocukluk yıllarında gerçekleşmiş olsa bile, bu evrede gençler, bilişsel ve manevi olgunluğa erişirler. Artık son derece geniş etkileşim alanları (okul, akran grupları, kitle iletişim araçları, tüketim, moda vb) vardır. Sosyal, politik, ekonomik ve çevresel konularda, gelişmiş önemli düşüncelere sahiptirler. Artık ailenin dışındaki güçler, ergenin dünyasını şekillendirmektedir (Sezal, 2002, s. 31).

2.4.4. Gençlik Dönemi ve Spor

Spor, sosyal ve kültürel etkinlikler; bireysel ve sosyal varlığınızın gelişmesine, kimliğinizin oluşmasına yardımcı olur. Müzik, tiyatro ve halk oyunları gibi serbest zaman

etkinlikleri sizi kültür ve sanat ortamı içine yöneltir. Toplumsal ve evrensel kültürü tanımanıza yardımcı olacak bu ortamlar aracılığı ile arkadaş edinir, sosyal çevre kazanırsınız. Ayrıca serbest zaman etkinlikleri; size toplumun değerlerini, kendinizi ve başkalarını tanıma olanağı da sunar, toplumsal yaşamda rol ve sorumluluk almanıza yardımcı olur. Spor ise, bedeninizi tanıma ve işlevlerini geliştirme olanağı sağlar. Aynı zamanda kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmenize yardımcı olur (Sezal, 2002, s. 33).

Kişinin çevresindekilerle arasındaki etkileşimi süreci olan ve kişide sosyal davranış örüntülerinin kabulü ile sonuçlanan toplumsallaşma/sosyalleşme/sosyalizasyon (Fichter, 2002, s. 25), bir toplumdaki insanların gerek toplumun norm ve değerlerini içselleştirerek, gerekse toplumsal rollerini (işçi, arkadaş, yurttaş vb. olarak) yerine getirmeyi öğrenerek, toplum üyeleri haline gelmeleri sürecidir (Marshall, 1999, s. 760). Sosyolojideki genel kullanımında sosyalleşme, insanın doğumuyla başlayan gelişim sürecinde anne-baba, arkadaşlar, okul gibi sosyalleşme araçları rolü ile bireyin sosyal rollerini kazanması süreci olarak kabul edilmiştir (Rapley ve Hansen, 2006, s. 591).

Spor faaliyetleri, ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin, gençlerin birçok yönden gelişimine katkı sağlamaktadır. Toplum içi, aile içi barışı, meslek seçimi, evlilik ve benzeri olumlulukların gerçekleşmesindeki en önemli etmendir. Çevre oluşumu, bireysel gelişim, kültürel etkinlik zenginlikleri, grup içi ve grup dışı kazanımlar, kişisel yetenek edinimlerini sağlar. Sportif etkinliklerle gençler, daha kuvvetli ve becerikli olma şansını yakaladığı gibi, kendi çağdaşları ile kolay kaynaşabilen; doyumlu, ruhsal açıdan da sorunları olmayan ve büyüklerin beğendiği gençler olmaktadır. Bu çağ gençlerinin eğitiminde, gelişim hızı az olanlara da özen gösterilmelidir. Her genci, kendi beceri ve yetenekleri ile ölçülü ve heveslendirici beden eğitimi ve spor çalışmalarına teşvik etmek ve özendirmek, önemli yararlar sağlar. Bunun tam tersine onları, beceriksizlikle suçlamak ve arkadaşlarının arasında küçük düşürmek çok sakıncalıdır. Beden eğitimi ve spor liderleri ile aile büyükleri bu konuda yakın iş birliği içinde olmalı ve her gencin erişebileceği en yüksek performans kapasitesine ve bedensel gelişim düzeyine erişebilmesi için ortak çaba gösterilmelidir. Konuyu önemsemeyen ailelerin çocukları çağdaşları arasında yer almaları açısından zorlanırlar. (Öztürk, 2006 s. 140).

Gizli bir küskünlük ve ruhsal zedelenme nedeniyle, içe dönüklük, kıskançlık, bencillik, inatçılık, aşırı ürkeklik gibi belirtiler ortaya çıkar ve kişiliklerine akseder. Bu çağ gençlerinin, kendi yaşlılarından koparılımları sakıncalıdır. Onların beden gelişimini ve sportif yeteneklerin geliştirilmeleri için yaz spor okullarına göndermek, eğitsel yaz

kamplarına fırsatlar yaratmak, her anne ve babanın ideali olmalıdır. Bu yaşı gençlerine sağlanan bu tür olanaklar ve yakın ilgi onların, büyüklerine sevgisi ile aileye bağlılığını da güçlendirir. (Yörükoğlu, 1990 s, 110).

Arkadaşlık yüzme gibi ne kadar erken başlarsa o denli kolay gelişen bir yetenektir. En sağlıklı bir ailenin bile çocuğa veremeyeceği tek şey arkadaşlıktır. Aile ancak çocuğa uygun oyun ve arkadaşlık ortamı yaratarak yardımcı olabilir. Arkadaşsızlığın yarattığı yalnızlık ve eksiklik duygusunu aileden gelen sevgi gideremez. Arkadaşlarca aranmak, beğenilmek ve benimsenmek benlik saygısının önemli bir koşuludur. Genç bu ilişkilere girerek zekâsıyla, spor ve sanat yetenekleriyle kendini kanıtlar (Yörükoğlu, 1990 s, 110).

Gençlik çağı, sigara, içki, uyuşturucular, değişik arkadaş grupları vb. pek çok şeye merak ve eğilimlerin var olduğu bir dönemdir. Eğitim, bu merak ve eğilimlerin tehlikeli boyutlara dönüşmeden tatmin edilmesi ve atlatılmasının tek yoludur. Eğitim bu amacını gerçekleştirebilmek için çeşitli araçlar kullanır. Spor ise, bu araçlar içerisinde gençlere ulaşabilmenin en kolay ve belki de en etkili olanıdır. Çünkü sportif çalışmalar, gençlere, enerjilerini, onların sağlığına katkıda bulunacak şekilde kullanma olanağı yaratırken kurallara uymayı, birlik, dayanışma, işbirliği ve paylaşma ilkelerini yerleştirerek bireyin topluma uyumunu sağlar. Bu yolla gençler bir yandan başarı için sabır, özveri ve disiplin içinde çalışmanın gerekliliğini diğer yandan yenilgiyi kabullenmeyi ve kendinden daha iyi olanı takdir edebilmeyi öğrenir. Eşit şartlar içinde aynı kurallarla kendini tanıma ve tanıtma deneyimini yaşar. Ayrıca kendine güven, cesaret, macera ve arkadaşlık duygularını tatmin edebileceği güvenilir bir ortamda vakit geçirmiş olur (Öztürk, 2006 s. 145).

2.5. İlgili Araştırmalar

Aktif spor yapan öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi ile benzer çalışmalar.

Bayköse'nin (2011) çalışmasında ise ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin rolünün cinsiyet değişkeni açısından incelenmesidir. Araştırmamızın evrenini Karaman il merkezinde yer alan devlet liseleri oluşturmaktadır. Bu araştırma spor yöneticilerine, beden eğitimi öğretmenlerine, antrenörlere yararlanacağı bir kaynak sunması, ülkemizde insanların spora bakış açılarının, toplumsal ve kültürel değer yargılarının yansıtılması ve ülkemizde spor alanında hizmet götürecek kurum ve kuruluşları yönlendirebilmek açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Korucu Aytan (2010) yaptığı çalışmalarda sporun öğrenciler üzerindeki sosyal etkilerini çalışmış ve çalışmasında 2008–2009 eğitim ve öğretim yılında Denizli il merkezindeki lise ve dengi okulları baz almıştır. Bu araştırmanın amacını, ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde sporun, etkileri, öğrencilerinin spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin ortaya çıkarılması, spor ve spor aktivitelerinin ortaöğretim öğrencilerin sosyalleşmesi üzerinde etkisinin olup olmadığı oluşturmaktadır.

Öztürk'ün (2007) çalışmasında Bursa ilindeki çeşitli spor kulüplerinin spor okullarına devam eden 9-13 yaş grubundaki 143 öğrenci ve aynı yaş grubunda spor yapmayan 82 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Bireysel spor çalışmalarına katılanlar (atletizm, badminton, masa tenisi) 72, takım sporuna katılanlar (basketbol voleybol) 71 kişidir. Araştırmada spor yapmayanlar, takım sporu ve bireysel spor yapanların sosyal yetkinlik beklentisi (SYB) puanlarının çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Şahan(2007), üniversite öğrencileriyle yaptığı doktora çalışmasında; Araştırma sonucunda gençlerin sosyalleşme sürecinde eğitim kurumları, arkadaş çevresi, aile, kültürel yapı ve diğer sosyalleşme faktörleriyle birlikte spor aktivitelerinin de önemli unsurlardan birisi olduğu görülmektedir. “Sporun sosyalleşme üzerindeki etkilerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmanın değişik sosyalleştirme araçları göz önüne alınarak başka alanlarda da çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle orta öğretim kurumlarına yönelik yapılacak çalışmalar ile sporun eğitimdeki önemi ve gençlerin sosyalleşme problemlerinin ortadan kaldırılmasında yardımcı olacaktır. Üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları dışında özellikle sosyoloji bölümlerinin de spor ile ilgili çalışmalara yönelmeleri toplumsal açıdan yararlı olacağı ifade edilebilir.” Önerisinde bulunmuş ve araştırmamıza örnek olmuştur.

Özdiñç, üniversite öğrencileri üzerine (2005), yaptığı çalışmasında sporun bir sosyalleşme aracı olarak cinsiyete göre farklılık göstermektedir sonucunu elde etmiştir.

Selmin Çakmakçı'nın (2001) yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri" konulu yüksek lisans tezinde beden eğitimi spor faaliyetlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine büyük ölçüde etken olduğu sonucu, hem kuramsal kısımda hem de anket uygulamasında ortaya çıkmıştır.

Kırcıgil, (1998) Ankara ilinde yapmış olduğu "Sosyal Çevre-Spor İlişkisi" adlı çalışmasında, aile üyelerinin ya da çevresindeki insanların sporla ilgileniyor olması, çocuğunda spora yönelmesinde teşvik edici unsur olduğunu ve yeni bir sosyal çevre edinebileceğini belirtmiştir.

Aydos ve Kürkçü'nün (1997) yaptığı bir çalışmada 13-18 yaş grubu spor yapan ve yapmayan ortaöğretim gençliğinin fiziksel ve fizyolojik özellikleri karşılaştırılmıştır. Yapılan bu araştırmada sonuç, 13-18 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan gruplar arasında fiziksel uygunluk değerleri bakımından anlamlı bir fark bulunduğuudur. Bu fark ise kişinin toplum içinde daha kabul görmesine bununla birlikte sosyalleşmesine büyük etki etmektedir. Spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin spor yapmayan öğrencilere göre görülen bu fark onların psikolojik durumlarına da yansımaktadır.

Çon ve arkadaşlarının (1997) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin spora yönelmesindeki etken olana unsurlar içerisinde aile faktörü ikinci sırada yer aldığını belirtmişlerdir. Çon ve arkadaşlarının diğer bir çalışmalarında ortaöğretimde uygulanan beden eğitimi dersine ilişkin velilerinin birinci sırayı alan amaçlarını "beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak serbest zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olduklarını" ifade etmişlerdir.

Çamlıyer ve arkadaşlarının (1996) çalışmasında; yetiştirme yurdu ergenlerinde sportif aktivitelerin psiko-sosyal uyum düzeylerine etkileri araştırılmış ve sonuç olarak sportif etkinliklerin ergenlerde belirli bir davranış değişikliği meydana getirdiği gösterilmiştir. Ergenlerin çalışmaları süresince çalışmalara katılımları %100 olmuş ve çalışmalardan kopmamak için önerilen uygun davranışları göstermeye büyük özen göstermişlerdir.

Spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin spor yapmayan öğrencilere göre benlik algılamaları arasında (Aşçı, 1993, s.34) ve beden bölgelerinde hoşnut olma düzeyleri arasında (Aşçı,

1993, s.38) farklılıklar olduğu görülmüşken; spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre benlik saygılarında bu fark görülmektedir (Tiryaki ve Moralı, 1993, s. 1).

İnel'in gençler üzerindeki (1996) yaptığı çalışmasında kişiliğin gelişmesinde sporun önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Snow ve arkadaşları, (1980) ve Dianı (1995) gönüllü kuruluşlar üzerinde yaptıkları çalışmada, toplumsal harekete ve gönüllü kuruluşlara katılanların yaklaşık % 70'inin var olan toplumsal ağlar yoluyla işbirliği içinde oldukları tespit edilmiştir. Bu tür toplumsal ağlar, hem sosyalleşme sürecinin belirgin biçimlerini içerdikleri için hem de kuruluşlar ve bireyler arasında somut ilişkiler kurdukları ve toplu harekete bağlı olarak oluşan problemlerle ilgili ikilemin aşılması işlevini gördüğü için, önemlidirler (Passy, 2001, s, 173-192). Fiziksel aktiviteye katılım bireyin sosyal gelişimini ve sosyal ilişkiler kurabilme yeteneğini olumlu olarak etkiler (Reppucci, 1987, s. 1-27). Bu bulgulardan hareketle spora sık katılan bireylerin az katılanlara oranla sosyal ilişkiler kurma yönünden daha aktif oldukları ayrıca arkadaşları arasında işbirliğine daha çok önem verdikleri söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin değerlendirilmesi üzerinde durulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli esas alınarak yapılandırılmıştır. Tarama modeli mevcut durumu olduğu gibi yansıtmaya çalışan, araştırmada incelenen birey veya nesneleri kendi koşulları içerisinde değerlendirmeye çalışan bir bilimsel araştırma türüdür (Karasar, 2008, s. 77). Araştırmada tarama modeli araştırmanın amacına uygunluğu, var olan durumu oraya koyması, büyük örneklemeler üzerinde çalışma olanağı sunması, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleriyle ilgili fikirler vermesi gibi özellikleri nedeniyle kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2008, s. 44).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Ankara ilinin 8 ilçesindeki 4 farklı okul türünde öğrenim gören 824 öğrenciden oluşturulmuştur. Çalışma grubundaki bireylerin demografik özelliklerine yönelik bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	359	43,6
Kadın	465	56,4
Toplam	824	100,0

Tablo1'e göre; katılımcılarının % 56,4'ünü kadınlar % 43,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	f	%
16	80	9,7
17	568	68,9
18	176	21,4
Toplam	824	100,0

Tablo 2'ye göre; katılımcılarının % 68,9'u 17, % 21,4'ü 18, % 9,7'si ise 16 yaşındadır.

Tablo 3. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine Göre Dağılımı

Öğrenim Görülen Lise Türü	f	%
Anadolu Lisesi	336	40,8
İmam Hatip Lisesi	176	21,4
Sağlık Meslek Lisesi	123	14,9
Endüstri Meslek Lisesi	189	22,9
Toplam	824	100,0

Tablo 3'e göre; katılımcılarının % 40,8'i Anadolu Lisesi'nde, % 22,9'u Endüstri Meslek Lisesi'nde, % 21,4'ü İmam Hatip Lisesi'nde, % 14,9'u ise Sağlık Meslek Lisesi'nde öğrenim görmektedir.

Tablo 4. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	f	%
11	608	73,8
12	216	26,2
Toplam	824	100,0

Tablo 4'e göre; katılımcılarının % 73,8'i 3. sınıfta, % 26,2'si 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 5. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul Düzeyi	f	%
İlkokul	288	35,0
Ortaokul	120	14,6
Lise	264	32,0
Üniversite	152	18,4
Toplam	824	100,0

Tablo 5'e göre; katılımcılarının % 35'inin annesi ilkokul, % 32'sinin lise, % 18,4'ünün üniversite, % 14,6'sı ise ortaokul mezunudur.

Tablo 6. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul Düzeyi	f	%
İlkokul	168	20,4
Ortaokul	152	18,4
Lise	272	33,0
Üniversite	232	28,2
Toplam	824	100,0

Tablo 6'ya göre; katılımcılarının % 33'ünün babası lise, % 28,2'sinin üniversite, % 20,4'ünün ilkokul, % 18,4'ünün ortaokul mezunudur.

Tablo 7. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Anne Mesleklerine Göre Dağılımı

Anne Mesleği	f	%
İşçi	40	4,9
Memur	80	9,7
Esnaf-Tüccar	8	1,0
Serbest Meslek	48	5,8
Ev Hanımı	560	68,0
Çalışmıyor	40	4,9
Diğer	48	5,8
Toplam	824	100,0

Tablo 7'e göre; katılımcılarının % 68'inin annesi ev hanımı, % 9,7'sinin memur, % 5,8'inin serbest meslek sahibi, % 4,9'unun işçi, % 1'i esnaf-tüccardır. Bununla birlikte katılımcıların % 5,8'i bu soruda diğer seçeneğini işaretlemiş, % 4,9'u ise annesinin çalışmadığını belirtmiştir.

Tablo 8. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Baba Mesleklerine Göre Dağılımı

Baba Mesleği	f	%
İşçi	136	16,5
Memur	168	20,4
Esnaf-Tüccar	96	11,7
Serbest Meslek	272	33,0
Diğer	152	18,4
Toplam	824	100,0

Tablo 8'e göre; katılımcılarının % 33'ünün babası serbest meslek sahibi, % 20,4'ünün memur, % 16,5'inin işçi, % 11,7'sinin esnaf-tüccardır. Bununla birlikte katılımcıların %18,4'ü diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 9. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	f	%
0-1000	32	3,9
1001-2000	280	34,0
2001-3000	328	39,8
3001+	184	22,3
Toplam	824	100,0

Tablo 9'a göre; katılımcılarının % 38,8'inin aile gelir düzeyi 2001-3000 TL, % 34'ünün 1001-2000 TL, % 22,3'ünün 3001 TL üzeri, % 3,9'unun ise 0-1000 TL aralığındadır.

Tablo 10. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	f	%
Mamak	143	17,4
Çankaya	93	11,3
Altındağ	86	10,4
Yenimahalle	116	14,1
Keçiören	138	16,7
Pursaklar	134	16,3
Sincan	55	6,7
Etimesgut	59	7,2
Toplam	824	100,0

Tablo 10'a göre; katılımcılarının % 17,4'ü Mamak, % 16,7'si Keçiören, % 16,3'ü Pursaklar, % 14,1'i Yenimahalle, % 11,3'ü Çankaya, %10,4'ü Altındağ, % 7,2'si Etimesgut, % 6,7'si ise Sincan'da ikamet etmektedir.

Tablo 11. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı

Yerleşim Birimi	f	%
Büyükşehir	400	48,5
İl Merkezi	184	22,3
İlçe Merkezi	168	20,4
Kasaba	64	7,8
Köy	8	1,0
Toplam	824	100,0

Tablo 11'e göre; katılımcılarının % 48,5'i en uzun süre büyükşehirde, % 22,3'ü il merkezinde, % 20,4'ü ilçe merkezinde, % 7,8'i kasabada, % 1'i ise köyde ikamet etmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada anket, araştırmanın amacına uygunluğu, daha büyük örneklemeler üzerinde çalışma fırsatı sağlaması, gözlem ve mülakata göre zaman açısından daha ekonomik olması gibi özellikleri nedeniyle kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2008, s. 51).

Araştırmada kullanılan sosyalleşme ölçeği 69 sorudan oluşmuştur. Ölçeğimizin hazırlanmasında ise Şahan (2007) tarafından geliştirilen Sosyalleşme ölçeği kullanılmıştır. sosyotropi otonomi ölçeği, sosyal karşılaştırma ölçeği, sosyal tanıma anketi, kendini tanımlama envanteri, kişisel bilgi formu gibi daha önce birçok kereler kullanılmış anketlerden yararlanılarak sosyalleşme ölçeği oluşturulmuştur(Şahan, 2007, s.93).

Güvenirlilik, bir ölçümün bir bilimsel açıklamanın ölçmek ya da açıklamak istediği şeyi tutarlı bir biçimde ve doğru olarak göstermesi veya açıklaması niteliğidir (Gökçe, 1999, s.141). Diğer bir deyişle güvenirlik, aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınmasıdır (Karasar, 1998, s.148). Balcının tanımına göre; güvenirlik, bir ölçme aracının her ölçmede birbirine yakın sonuçlar vermesidir (Balcı, 2005, s.100).

Anketimizin geçerlilik ve güvenirliliği 235 öğrenciye uygulanarak suretiyle Şahan (2007) tarafından yapılmıştır. SPSS 22.0 programında güvenirlik analizleri yapılmış. Anketin “Sosyalleşme” ile ilgili bölümünün Cronbach’s Alpha ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısı.908; “Spor ve Sosyalleşme” ile ilgili bölümünün Cronbach’s Alpha ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .927 anketin tümüne yönelik iç tutarlılık katsayısı ise .943

olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizleri için ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi ve çoklu karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis Test ve Korelasyon Testi analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis Testi Analizinde sonuçların anlamlı farkın çıktığı durumlarda ortalama sırası(RANK)'na bakılarak farklılık incelenmiştir. Hesaplanan bu değer bu anket formu ile güvenilir ölçümler yapılabileceğini göstermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya ilişkin veriler 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar yarısında Ankara ilinin 8 ilçesinde (Mamak, Çankaya, Altındağ, Yenimahalle, Keçiören, Pursaklar, Sincan ve Etimesgut) yer alan dört farklı okul türünün (Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi) 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören 824 öğrenciden toplanmıştır. Veriler toplanırken araştırmanın amacı, niteliği (bilimsel bir çalışma olması) ve gizliliği (kimlik bilgilerinin saklı tutulacağı) gibi konular hususunda katılımcılar bilgilendirilmiştir. Araştırmada toplanan veriler SPSS 22.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde doğrudan çözümleme bağlamında katılımcı görüşlerinin betimsel istatistiklerine ve karşılaştırmalı analizlere (bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi) yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde katılımcıların ilgi alanları ile ilgili betimsel istatistik değerleri ele alınmıştır. Bu değerler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 12. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Katılımcıların Spor Yapma Durumları

Spor Yapma Durumu	f	%
Evet	600	72,8
Hayır	224	27,2
Toplam	824	100,0

Tablo 12'ye göre; katılımcılarının % 72,8'i spor yapmakta, % 27,2'si ise spor yapmamaktadır.

Tablo 13. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spora Yönelik İlgi Düzeyleri

Branş	Aktif Spor Yapan		Ara Sıra Spor Yapan		Sadece Seyirci Olarak İlgilenen		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Futbol	80	9,7	240	29,1	504	61,2	824	100,0
Basketbol	40	4,9	280	34,0	504	61,2	824	100,0
Voleybol	48	5,8	344	41,7	432	52,4	824	100,0
Atletizm	120	14,6	-	-	704	85,4	824	100,0
Tenis	16	1,9	64	7,8	744	90,3	824	100,0
Jimnastik	-	-	32	3,9	792	96,1	824	100,0
Kayak	8	1,0	80	9,7	736	89,3	824	100,0
Masa Tenisi	96	11,7	168	20,4	560	68,0	824	100,0
Badminton	8	1,0	128	15,5	688	83,5	824	100,0
Halk Oyunları	24	2,9	112	13,6	688	83,5	824	100,0
Yüzme	48	5,8	208	25,2	568	68,9	824	100,0
Boks	32	3,9	64	7,8	728	88,3	824	100,0
Güreş	8	1,0	80	9,7	736	89,3	824	100,0
Taekwondo	32	3,9	40	4,9	752	91,3	824	100,0
Doğa Sporları	32	3,9	112	13,6	680	82,5	824	100,0
Diğer	56	6,8	24	2,9	744	90,3	824	100,0

Tablo 13'e göre katılımcıların aktif olarak en çok ilgilendiği spor dalı atletizmdir. Bunu sırasıyla masa tenisi ve futbol izlemektedir. Ara sıra spor yaptığını ifade eden katılımcıların en çok ilgilendiği spor dalı voleyboldur. Bunu sırasıyla basketbol ve futbol takip etmektedir. Tüm spor dalları için sadece seyirci olarak ilgilenen katılımcı sayısı spor yapan katılımcı sayısından fazladır.

Tablo 14. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor Branşlarıyla İlgilenme Amaçları

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	%	f
Kişisel Gelişim	272	33,0	552	67,0	824	100,0
Sağlıklı Yaşam	352	42,7	472	57,3	824	100,0
Mesleki Kariyer	88	10,7	736	89,3	824	100,0
Sosyokültürel Aktivitelere Katılma-Paylaşım	232	28,2	592	71,8	824	100,0
Kişisel Beceri ve Yetenek	312	37,9	512	62,1	824	100,0

Katılımcıların spor branşları ile ilgilenme amaçları arasında ilk sırada % 42,7 ile sağlıklı yaşam yer almaktadır. Bunu sırasıyla kişisel beceri ve yetenekleri % 37,9; kişisel gelişim % 33; sosyokültürel aktivitelere katılma-paylaşım % 28,2 ve mesleki kariyer % 10,7 düşüncesi takip etmektedir.

Tablo 15. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor Branşlarını Seçmelerinde Etkili Olan Unsurlar

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kişisel Tercih	592	71,8	232	28,2	824	100,0
Aile Bireylerinin Etkisi	56	6,8	768	93,2	824	100,0
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Etkisi	80	9,7	744	90,3	824	100,0
Başarılı ve Ünlü Sporcuların Etkisi	96	11,7	728	88,3	824	100,0

Çalışma grubundaki bireylerin spor branşlarını seçmelerinde etkili olan unsurlar arasında ilk sırada % 71, 8 ile kişisel tercihleri olmuştur. Bunu sırasıyla başarılı ve ünlü sporcuların etkisi % 11,7; beden eğitimi öğretmenin etkisi % 9,7 ve aile bireylerinin etkisi % 6,8 takip etmektedir.

Tablo 16. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Sosyalleşmeye Yönelik Görüşleri

Davranışlar	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{x}$	s
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.	184	22,3	208	25,2	176	21,4	144	17,5	112	13,6	2,74	1,34
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.	40	4,9	88	10,7	104	12,6	344	41,7	248	30,1	3,81	1,12
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.	16	1,9	72	8,7	168	20,4	344	41,7	224	27,2	3,83	,98
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.	72	8,7	112	13,6	360	43,7	152	18,4	128	15,5	3,18	1,12
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	40	4,9	96	11,7	224	27,2	288	35,0	176	21,4	3,56	1,09
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.	56	6,8	64	7,8	144	17,5	336	40,8	224	27,2	3,73	1,14
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım.	40	4,9	96	11,7	296	35,9	216	26,2	176	21,4	3,47	1,09
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.	152	18,4	192	23,3	200	24,3	184	22,3	96	11,7	2,85	1,28
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim.	192	23,3	256	31,1	176	21,4	120	14,6	80	9,7	2,56	1,26
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.	24	2,9	56	6,8	192	23,3	360	43,7	192	23,3	3,77	,97
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.	48	5,8	32	3,9	112	13,6	304	36,9	328	39,8	4,00	1,10
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.	32	3,9	48	5,8	144	17,5	288	35,0	312	37,9	3,97	1,06
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.	64	7,8	80	9,7	112	13,6	192	23,3	376	45,6	3,89	1,29
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	88	10,7	96	11,7	192	23,3	200	24,3	248	30,1	3,51	1,31
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.	40	4,9	144	17,5	160	19,4	232	28,2	248	30,1	3,61	1,21
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek,töre, inançlar)	64	7,8	120	14,6	224	27,2	288	35,0	128	15,5	3,35	1,14
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.	64	7,8	72	8,7	224	27,2	232	28,2	232	28,2	3,60	1,20
18. Toplumsal uzlaşısı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.	104	12,6	88	10,7	184	22,3	280	34,0	168	20,4	3,38	1,27
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.	40	4,9	80	9,7	144	17,5	232	28,2	328	39,8	3,88	1,17
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.	56	6,8	104	12,6	176	21,4	288	35,0	200	24,3	3,57	1,17
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır.	64	7,8	80	9,7	160	19,4	248	30,1	272	33,0	3,70	1,23
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni etkilemez.	64	7,8	168	20,4	232	28,2	256	31,1	104	12,6	3,20	1,13
23. Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar.	200	24,3	128	15,5	168	20,4	184	22,3	144	17,5	2,93	1,43
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.	48	5,8	56	6,8	80	9,7	184	22,3	456	55,3	4,14	1,19
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.	80	9,7	32	3,9	120	14,6	280	34,0	312	37,9	3,86	1,23
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.	48	5,8	48	5,8	128	15,5	344	41,7	256	31,1	3,86	1,09
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam.	40	4,9	72	8,7	120	14,6	232	28,2	360	43,7	3,97	1,17
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.	104	12,6	112	13,6	296	35,9	184	22,3	128	15,5	3,14	1,21
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım	64	7,8	80	9,7	224	27,2	240	29,1	216	26,2	3,56	1,19
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır.	72	8,7	136	16,5	120	14,6	288	35,0	208	25,2	3,51	1,26
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.	32	3,9	40	4,9	144	17,5	240	29,1	368	44,7	4,05	1,07
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir	48	5,8	64	7,8	152	18,4	208	25,2	352	42,7	3,91	1,20
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.	56	6,8	32	3,9	168	20,4	240	29,1	328	39,8	3,91	1,16
34. Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.	72	8,7	24	2,9	120	14,6	336	40,8	272	33,0	3,86	1,16

Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüşleri incelendiğinde tüm görüşlerde orta ve üst düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmektedir. Araştırmaya katılan deneklere kullanmış olduğumuz ölçek olan sosyalleşme ile ilgili sorular sorulmuştur ve katılma seviyeleri öğrenilmiştir. Buna göre her bir soruya ilişkin olarak alınan cevapların ortalaması ve standart sapması ölçülmüştür. Ölçeğimize katılanlar için puanlama “1: Kesinlikle Katılmıyorum”, “2: Katılmıyorum”, “3: Kararsızım”, “4: Katılıyorum”, “5: Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yapılmıştır. İlgili sorulara göre verilen cevapların tanımlayıcı istatistiği olarak ortalama ve standart sapma değerinden yararlanılmıştır.

Sosyalleşme ile ilgili sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en düşük katılıma ilişkin ortalama “İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.” sorusu olmuştur (ortalama:1,9) ve araştırmamıza katılanlar bu ifadeye katılmadıkları şeklinde değerlendirilir. İkinci düşük katılım “Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.” sorusu (ortalama: 2,9) En yüksek katılıma ilişkin soru “İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum” sorusu olmuştur (ortalama: 55,3) ve araştırmamıza katılanlar bu ifadeye katıldıkları şeklinde değerlendirilmiştir. Ortalama 4,14 ile ikinci yüksek soru “Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.” sorusu olmuştur. Genel olarak sosyalleşme ölçeğine ilişkin verilen cevaplar değerlendirildiğinde ölçeğimizin ortalaması 3.68 çıkmış ve bu bize katılımcıların sosyalleşme ölçeğinde sorulan sorulara genel olarak katıldıkları sonucuna varılır.

Tablo 17. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşleri

Numaralar	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{x}$	s
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir.	64	7,8	16	1,9	112	13,6	240	29,1	392	47,6	4,06	1,17
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.	72	8,7	120	14,6	304	36,9	232	28,2	96	11,7	3,19	1,09
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.	48	5,8	48	5,8	328	39,8	200	24,3	200	24,3	3,55	1,09
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.	56	6,8	88	10,7	168	20,4	280	34,0	232	28,2	3,66	1,18
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.	56	6,8	96	11,7	176	21,4	224	27,2	272	33,0	3,67	1,23
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.	72	8,7	152	18,4	224	27,2	248	30,1	128	15,5	3,25	1,18
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.	104	12,6	112	13,6	216	26,2	288	35,0	104	12,6	3,21	1,20
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.	104	12,6	136	16,5	296	35,9	200	24,3	88	10,7	3,03	1,15
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.	152	18,4	208	25,2	248	30,1	144	17,5	72	8,7	2,72	1,20
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam	72	8,7	72	8,7	384	46,6	168	20,4	128	15,5	3,25	1,09
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.	96	11,7	128	15,5	344	41,7	168	20,4	88	10,7	3,02	1,11
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.	64	7,8	144	17,5	272	33,0	216	26,2	128	15,5	3,24	1,14
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.	72	8,7	32	3,9	176	21,4	304	36,9	240	29,1	3,73	1,17
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.	48	5,8	48	5,8	248	30,1	232	28,2	248	30,1	3,70	1,12
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.	64	7,8	112	13,6	224	27,2	272	33,0	152	18,4	3,40	1,16
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.	104	12,6	88	10,7	216	26,2	232	28,2	184	22,3	3,36	1,28
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.	48	5,8	64	7,8	184	22,3	200	24,3	328	39,8	3,84	1,19
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.	88	10,7	48	5,8	264	32,0	288	35,0	136	16,5	3,40	1,15
19. Spor toplulukları arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.	40	4,9	32	3,9	160	19,4	304	36,9	288	35,0	3,93	1,06
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim	40	4,9	48	5,8	280	34,0	248	30,1	208	25,2	3,65	1,06
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.	64	7,8	24	2,9	232	28,2	240	29,1	264	32,0	3,74	1,16
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)	264	32,0	120	14,6	192	23,3	136	16,5	112	13,6	2,65	1,41
23. Bir grubun üyesi olmaksızın, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim.	72	8,7	48	5,8	320	38,8	216	26,2	168	20,4	3,43	1,13
24. Spor insanları arası iletişime olumlu katkılar sağlar.	40	4,9	8	1,0	184	22,3	288	35,0	304	36,9	3,98	1,03
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.	64	7,8	64	7,8	256	31,1	256	31,1	184	22,3	3,52	1,14
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.	40	4,9	96	11,7	224	27,2	280	34,0	184	22,3	3,57	1,10
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.	48	5,8	40	4,9	184	22,3	216	26,2	336	40,8	3,91	1,15
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.	40	4,9	56	6,8	152	18,4	232	28,2	344	41,7	3,95	1,14
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.	32	3,9	32	3,9	248	30,1	256	31,1	256	31,1	3,81	1,04
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.	56	6,8	120	14,6	192	23,3	224	27,2	232	28,2	3,55	1,22
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.	40	4,9	64	7,8	248	30,1	208	25,2	264	32,0	3,71	1,13
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım.	48	5,8	64	7,8	232	28,2	248	30,1	232	28,2	3,66	1,13
33. İlgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir.	120	14,6	136	16,5	264	32,0	192	23,3	112	13,6	3,04	1,23
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.	48	5,8	24	2,9	256	31,1	264	32,0	232	28,2	3,73	1,07
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler	16	1,9	56	6,8	296	35,9	240	29,1	216	26,2	3,70	,99

Spor ile Sosyalleşme ile ilgili sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en düşük katılıma ilişkin ortalama “Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar. “ sorusu olmuştur(ortalama:1,0) ve araştırmamıza katılanlar bu ifadeye katılmadıkları şeklinde değerlendirilir. En yüksek katılıma ilişkin soru “İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir” sorusu olmuştur (ortalama:47,6) ve araştırmaya katılanlar bu ifadeye katılıyorum demektedirler şeklinde değerlendirilmiştir. Genel olarak Spor ile Sosyalleşme ölçeğine ilişkin verilen cevaplar değerlendirildiğinde ölçeğimizin ortalaması 3.60 çıkmış ve bu bize katılımcıların spor ile sosyalleşme ölçeğinde sorulan sorulara genel olarak kısmen katıldıkları sonucuna varılır. Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüşleri incelendiğinde tüm görüşlerde orta ve üst düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminin analizinde katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre farklılıklarına ilişkin istatistik değerleri ele alınmıştır. Bu değerler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 18. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Erkek	359	3,55	,63	822	-1,288	,198
Kız	465	3,61	,53			

Tablo 18’e göre çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($t_{(822)} = -1,288$; $p > .05$). Çalışma grubundaki kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,61$), erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ise ($\bar{x} = 3,55$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Yaş	N	$\bar{x}$	S
16	80	3,46	,41
17	568	3,64	,55
18	176	3,45	,69
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 19'a göre 17 yaşındaki katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,64$), 16 yaşındaki katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,46$), 18 yaşındaki katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,45$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 20 de verilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	6,204	3,102	2	9,430	,000	17-16 17-18
Gruplar içi	270,100	,329	821			
Toplam	276,304		823			

Tablo 20'ye göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(2-821)}=9,430$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık 17 yaşındaki katılımcılar ile 16 ve 18 yaşındaki katılımcılar arasındadır. Bu tabloya göre katılımcıların yaşları büyüdükçe sosyalleşme düzeyleri olumlu yönde artış göstermektedir.

Tablo 21. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Okullardaki Ortaöğretim Türüne Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Lise Türü	N	$\bar{x}$	S
Anadolu Lisesi	336	3,58	,54
İmam Hatip Lisesi	176	3,60	,60
Sağlık Meslek Lisesi	123	3,52	,65
Endüstri Meslek Lisesi	189	3,62	,55
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 21'e göre endüstri meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,62$), imam hatip lisesinde öğrenim gören katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,60$), Anadolu lisesinde öğrenim gören katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,58$), sağlık meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,52$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 22 de verilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Ortaöğretim Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	,832	,277	3			
Gruplar içi	275,472	,336	820	,826	,480	-
Toplam	276,304		823			

Tablo 22'ye göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}=,480$; $p>.05$). Tablo 22'ye göre öğrencilerin okumuş oldukları lise türleri sosyalleşme düzeylerini olumlu ya da olumsuz etkilememiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
11	608	3,65	,42	822	5,415	,000
12	216	3,40	,84			

Tablo 23'e göre çalışma grubunda yer alan lise 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)}= 5,415$; $p<.01$). Çalışma grubundaki 11. sınıf öğrencilerinin sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,65$), 12. sınıf öğrencilerinin sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,40$) olarak gerçekleşmiştir. Tablo 20' de verilen bilgiye göre de öğrencilerin yaşlarının artması sosyalleşme düzeyleri arasındaki farkı etkilediğini göstermektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S
İlkokul	288	3,64	,46
Ortaokul	120	3,75	,34
Lise	264	3,59	,66
Üniversite	152	3,33	,68
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 24'e göre annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,75$), ilkokul mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,64$), lise mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,59$), üniversite mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,33$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 27 de verilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	14,121	4,707	3			İlkokul-Üniversite
Gruplar içi	262,183	,320	820	14,722	,000	Ortaokul-Üniversite
Toplam	276,304		823			Lise-Üniversite

Tablo 25'e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 14,722$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi üniversite mezunu olan katılımcılar ile diğer katılımcılar arasındadır. Bu tabloda annelerin eğitim durumlarının çocuklarının sosyal gelişimi etkilediğini görmekteyiz. Anne eğitim durumu ile katılımcıların sosyal gelişimi paralellik göstermektedir.

Tablo 26. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S
İlkokul	168	3,73	,50
Ortaokul	152	3,52	,39
Lise	272	3,52	,62
Üniversite	232	3,60	,65
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 26'ya göre babası ilkokul mezunu olan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,73$), üniversite mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,60$), ortaokul ve lise mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,52$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 27. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	5,568	1,856	3	5,622	,001	İlkokul-
Gruplar içi	270,736	,330	820			Ortaokul-
Toplam	276,304		823			İlkokul-Lise

Tablo 27'ye göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 5,222$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık babası ilkokul mezunu olan katılımcılar ile babası ortaokul ve lise mezunu olan katılımcılar arasındadır. Katılımcıların babalarının eğitim durumu da annelerin eğitim durumunda olduğu gibi sosyal gelişim düzeylerini doğrudan etkilemektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Anne Mesleği	N	$\bar{x}$	S
İşçi	40	3,52	,32
Memur	80	3,22	,83
Esnaf-Tüccar	8	3,97	,00
Serbest Meslek	48	3,48	,35
Ev Hanımı	560	3,58	,53
Çalışmıyor	40	4,12	,50
Diğer	48	3,93	,47
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 28'e göre annesi çalışmayan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=4,12$), esnaf-tüccar olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,97$), anne mesleğini diğer olarak ifade edenlerin görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,93$) annesi ev hanımı olan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,58$), annesi işçi olanların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,52$), serbest meslek sahibi olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,48$), annesi memur olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,22$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	29,881	4,980	6			Esnaf Tüccar-Memur
Gruplar içi	246,423	,302	817	16,512	,000	Ev Hanımı-Memur
Toplam	276,304		823			Çalışmıyor-Memur

Tablo 29'a göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(6-817)}= 16,512$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi esnaf-tüccar olanlar ile memur olanlar, ev hanımı olanlarla memur olanlar,

çalışmayanlar ile memurlar arasındadır. Anne mesleklerinin öğrencilerin sosyalleşme düzeylerini doğrudan etkilediğini p değerine baktığımızda görmekteyiz.

Tablo 30. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Baba Mesleği	N	$\bar{x}$	S
İşçi	136	3,55	,47
Memur	168	3,53	,67
Esnaf-Tüccar	96	3,48	,80
Serbest Meslek	272	3,69	,55
Diğer	152	3,55	,37
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 30'a göre babası serbest meslek sahibi olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,69$), babası işçi olanların ve diğer olarak belirtenlerin görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,55$), babası memur olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,53$), esnaf-tüccar olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,48$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 31 de verilmiştir.

Tablo 31. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	4,808	1,202	4	3,626	,006	Serbest Meslek- Esnaf Tüccar
Gruplar içi	271,496	,331	819			
Toplam	276,304		823			

Tablo 31'e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(4-819)}= 3,626$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık babası serbest meslek mensubu olanlar ile esnaf-tüccar olanlar arasındadır.

Tablo 32. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Gelir	N	$\bar{x}$	S
0-1000	32	3,46	,39
1001-2000	280	3,71	,44
2001-3000	328	3,49	,58
3001+	184	3,58	,72
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 32’ye göre aylık geliri 1001-2000 TL olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,71$), 3001 TL üzeri olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,58$), 2001-3000 TL olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,49$), 0-1000 TL olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,46$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	7,597	2,532	3			
Gruplar içi	268,707	,328	820	7,728	,000	1001-2000 TL ile
Toplam	276,304		823			2001-3000 TL

Tablo 33’e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 7,728$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık ailesinin geliri 1001-2000 TL olanlar ile 2001-3000 TL arasında olanlar arasındadır. Ailelerin gelir seviyeleri de sosyal yaşantıyı doğrudan etkilediğini bu tablo ile görmekteyiz.

Tablo 34. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

İlçe	N	$\bar{x}$	S
Mamak	143	3,54	,58
Çankaya	93	3,62	,59
Altındağ	86	3,70	,48
Yenimahalle	116	3,55	,60
Keçiören	138	3,63	,57
Pursaklar	134	3,55	,56
Sincan	55	3,66	,37
Etimesgut	59	3,46	,76
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 34'e göre Altındağ'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,70$), Sincan'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,66$), Keçiören'de ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,63$), Çankaya'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,62$), Yenimahalle ve Pursaklar'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,55$), Mamak'ta ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,54$), Etimesgut'ta ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,46$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 35'de verilmiştir.

Tablo 35. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	3,425	,489	7	2,826	,026	Altındağ- Etimesgut
Gruplar içi	272,879	,334	816			
Toplam	276,304		823			

Tablo 35'e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ikamet ettikleri ilçelere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(7-816)}= 2,826$; $p<.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık Altındağ'da ikamet eden katılımcılar ile Etimesgut'ta ikamet eden katılımcılar arasındadır.

Tablo 36. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Yeri Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Gelir	N	$\bar{x}$	S
Büyükşehir	400	3,69	,52
İl Merkezi	184	3,61	,68
İlçe Merkezi	168	3,60	,62
Kasaba	64	3,58	,42
Köy	8	3,52	,00
Toplam	824	3,58	,57

Tablo 36'ya göre en uzun süre büyükşehirde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,69$), il merkezinde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,61$), ilçe merkezinde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,60$), kasabada ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,58$), köyde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,52$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 37 de verilmiştir.

Tablo 37. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	1,633	,408	4			
Gruplar içi	274,671	,335	819	1,217	,302	-
Toplam	276,304		823			

Tablo 37'ye göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının en uzun süre ikamet ettikleri yerleşim yerlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(4-819)}= 1,217$; $p>.05$).

Tablo 38. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Spor Yapma Durumu	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Evet	600	3,94	,60			
Hayır	224	3,69	,50	822	3,309	,001

Tablo 38'e göre çalışma grubunda yer alan spor yapan ve yapmayan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)}= 3,309$, $p<.05$). Çalışma grubundaki spor yapan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3.94$), spor yapmayan öğrencilerin görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,69$) olarak gerçekleşmiştir. Spor yapan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri yapmayan öğrencilere oranla anlamlı farklılıktan dolayı daha yüksektir ($t_{(822)}= 3,309$, $p<.05$). Spor yapan öğrenciler ile yapmayan öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup p değeri 0.5 ten küçüktür. Bu farklılığın sebebi ise aynı yaş grubunda ve aynı imkanlara sahip olmalarına rağmen sosyal gelişimlerinde farklılık göstermesi spor yapan öğrencilerin sosyal gelişim düzeyleri yapmayan öğrencilere göre daha gelişmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminin analizinde katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre farklılıklarına ilişkin istatistik değerleri ele alınmıştır. Bu değerler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 39. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Erkek	359	3,58	,64	822	2,920	,004
Kadın	465	3,46	,57			

Tablo 39'a göre çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)}= 2,920$; $p<.05$). Çalışma grubundaki erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,58$) kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,46$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 40. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Yaş	N	$\bar{x}$	S
16	80	3,20	,46
17	568	3,62	,53
18	176	3,30	,77
Toplam	824	3,51	,61

Tablo 40'a göre 17 yaşındaki katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,62$), 18 yaşındaki katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,30$), 16 yaşındaki katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,20$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	22,792	11,396	2	32,951	,000	17-16 17-18
Gruplar içi	283,938	,346	821			
Toplam	306,730		823			

Tablo 41'e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(2-821)}= 32,951$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık 17 yaşındaki katılımcılar ile 16 ve 18 yaşındaki katılımcılar arasındadır.

Tablo 42. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Lise Türü	N	$\bar{x}$	S
Anadolu Lisesi	336	3,50	,59
İmam Hatip Lisesi	176	3,56	,61
Sağlık Meslek Lisesi	123	3,47	,67
Endüstri Meslek Lisesi	189	3,50	,59
Total	824	3,51	,61

Tablo 42'ye göre imam hatip lisesinde öğrenim gören katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,56$), endüstri meslek lisesi ve Anadolu lisesinde öğrenim gören katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,50$), sağlık meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,47$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 43 de verilmiştir.

Tablo 43. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	,603	,201	3			
Gruplar içi	306,126	,373	820	,539	,656	-
Toplam	306,730		823			

Tablo 43'e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}=,539$; $p>.05$).

Tablo 44. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
11	608	3,54	,50	822	2,649	,008
12	216	3,42	,84			

Tablo 44'e göre çalışma grubunda yer lise 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)}= 2,649$; $p<.05$). Çalışma grubundaki 3. sınıf öğrencilerinin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,54$), 4. sınıf öğrencilerinin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,42$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 45. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S
İlkokul	288	3,39	,58
Ortaokul	120	3,70	,37
Lise	264	3,50	,62
Üniversite	152	3,60	,73
Toplam	824	3,51	,61

Tablo 45'e göre annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,70$), üniversite mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,60$), lise mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,50$), ilkokul mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,39$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 46 da verilmiştir.

Tablo 46. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	9,685	3,228	3			
Gruplar içi	297,045	,362	820	8,912	,000	Ortaokul-İlkokul Ortaokul-Lise
Toplam	306,730		823			

Tablo 46'ya göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 8,912$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi ortaokul mezunu olanlar ile ilkokul ve lise mezunu olan katılımcılar arasındadır.

Tablo 47. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S
İlkokul	168	3,38	,62
Ortaokul	152	3,57	,59
Lise	272	3,53	,51
Üniversite	232	3,54	,69
Toplam	824	3,51	,61

Tablo 47’ye göre babası ortaokul mezunu olan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,57$), üniversite mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,54$), lise mezunu olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,53$), ilkokul mezunu olan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,38$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	3,733	1,244	3			
Gruplar içi	302,997	,370	820	1,968	,098	-
Toplam	306,730		823			

Tablo 48’e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının eğitim düzeylerine anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 1,968$; $p>.05$).

Tablo 49. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Anne Mesleği	N	$\bar{x}$	S
İşçi	40	3,14	,53
Memur	80	3,42	,64
Esnaf-Tüccar	8	3,82	,00
Serbest Meslek	48	3,63	,61
Ev Hanımı	560	3,49	,61
Çalışmıyor	40	3,94	,56
Diğer	48	3,69	,40
Total	824	3,51	,61

Tablo 49'a göre annesi çalışmayan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,94$), esnaf-tüccar olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,82$), anne mesleğini diğer olarak ifade edenlerin görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,69$), serbest meslek sahibi olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,63$), annesi ev hanımı olan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,49$), annesi memur olanların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,42$), annesi işçi olanların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,14$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Anne Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	16,725	2,787	6	7,853	,000	Çalışmıyor-Memur
Gruplar içi	290,005	,355	817			Çalışmıyor-İşçi
Toplam	306,730		823			Çalışmıyor-Ev Hanımı

Tablo 50'ye göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(6-817)}= 7,853$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi çalışmayan katılımcılarla annesi memur, işçi ve ev hanımı olan katılımcılar arasındadır. Anne mesleklerinin sosyalleşmeyi etkilediğini ve çalışan annelerin çocuklarının sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 51. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Baba Mesleği	N	$\bar{x}$	S
İşçi	136	3,42	,63
Memur	168	3,55	,63
Esnaf-Tüccar	96	3,40	,86
Serbest Meslek	272	3,57	,59
Diğer	152	3,50	,31
Total	824	3,51	,61

Tablo 51'e göre babası serbest meslek sahibi olan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,57$), babası memur olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,55$), babasının mesleğini diğer olarak tanımlayanların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,50$), babası işçi olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,42$), babası esnaf-tüccar olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,40$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Baba Mesleklerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	3,791	,948	4	2,162	,057	-
Gruplar içi	302,939	,370	819			
Toplam	306,730		823			

Tablo 52'ye göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(4-819)}= 2,162$; $p>.05$).

Tablo 53. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Gelir	N	$\bar{x}$	S
0-1000	32	3,17	,45
1001-2000	280	3,46	,63
2001-3000	328	3,46	,60
3001+	184	3,72	,56
Total	824	3,51	,61

Tablo 53'e göre aylık geliri 3001 TL üzeri olan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,72$), 1001-2000 TL ile 2001-3000 TL olan katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,46$), 0-1000 TL olanların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,17$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 54'de verilmiştir.

Tablo 54. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	13,232	4,411	3			3001+ ile 0-1000 TL
Gruplar içi	293,498	,358	820	12,323	,000	3001+ ile 1001-2000
Toplam	306,730		823			3001+ ile 2001-3000 TL

Tablo 54'e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ailelerinin gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)}= 12,323$; $p<.01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık ailesinin geliri 3001 TL'den fazla olanlar ile diğerleri arasındadır.

Tablo 55. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Gelir	N	$\bar{x}$	S
Mamak	143	3,51	,57
Çankaya	93	3,52	,65
Altındağ	86	3,54	,64
Yenimahalle	116	3,51	,60
Keçiören	138	3,46	,62
Pursaklar	134	3,51	,60
Sincan	55	3,63	,48
Etimesgut	59	3,45	,69
Total	824	3,51	,61

Tablo 55'e göre Sincan'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,63$), Altındağ'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,54$), Çankaya'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,52$), Mamak, Yenimahalle ve Pursaklar'da ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,51$), Keçiören'de ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,46$), Etimesgut'ta ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,45$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 56'da verilmiştir.

Tablo 56. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	1,509	,216	7	2,326	,036	Sincan- Etimesgut
Gruplar içi	305,221	,374	816			
Toplam	306,730		823			

Tablo 56'ya göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ikamet ettikleri ilçelere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(7-816)}= 2,326$; $p<.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık Sincan'da ikamet eden katılımcılar ile Etimesgut'ta ikamet eden katılımcılar arasındadır.

Tablo 57. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin En Uzun Süre İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Gelir	N	$\bar{x}$	S
Büyükşehir	400	3,64	,55
İl Merkezi	184	3,56	,69
İlçe Merkezi	168	3,32	,63
Kasaba	64	3,22	,40
Köy	8	3,20	,00
Total	824	3,51	,61

Tablo 57'ye göre en uzun süre büyükşehirde ikamet eden katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,64$), il merkezinde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,56$), ilçe merkezinde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,32$), kasabada ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x}=3,22$), köyde ikamet eden katılımcıların görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x}=3,20$) olarak belirlenmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığı belirleyebilmek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları tablo 58'de verilmiştir.

Tablo 58. Katılımcıların Spor ve Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin İkamet Ettikleri İlçelere Göre Farklılığı İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	16,260	4,065	4			Büyükşehir-Kasaba
Gruplar içi	290,470	,355	819	11,461	,000	Büyükşehir-Köy
Toplam	306,730		823			

Tablo 58'e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının en uzun süre ikamet ettikleri yerleşim yerlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(4-819)}= 1,217$; $p>.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık en uzun süre büyükşehirde ikamet edenlerle kasaba ve köyde ikamet edenler arasındadır.

Tablo 59. Katılımcıların Sosyalleşmeye Yönelik Görüşlerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Farklılığı İçin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Spor Yapma Durumu	N	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Evet	600	3,56	,57	822	4,114	,000
Hayır	224	3,37	,68			

Tablo 59'a göre çalışma grubunda yer alan spor yapan ve yapmayan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)} = 4,114$, $p < .01$). Çalışma grubundaki spor yapan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,56$), spor yapmayan öğrencilerin görüş puanlarının ortalaması ise ($\bar{x} = 3,37$) olarak gerçekleşmiştir. Bu tabloya göre spor yapan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri yapmayan öğrencilere oranla daha yüksektir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde izlenen yöntem sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlar, genel bilgilerde yer alan bilgiler ve diğer araştırmalardan elde edilen bulgular çerçevesinde tartışarak değerlendirilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde ortaöğretim aktif spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca cinsiyeti, ikamet ettiği ilçeleri, okuduğu okul türü ve spor ve sosyalleşme ile ilgili değişkenler istatistiksel açıdan incelenmiş saptanan bulgular ile tartışılmıştır. Araştırmanın temelde cevap aradığı sorular bulgular bölümü ile başlamaktadır.

Cinsiyet değişkeni açısından Tablo1'e göre; katılımcılarının % 56,4'ünü kadınlar % 43,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan bireylerin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı belirlenmemiştir. Tablo 18'e göre çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($t_{(822)} = -1,288$; $p > .05$). Çalışma grubundaki kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} =$), erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ise ($\bar{x} =$) olarak gerçekleşmiştir. incelendiğinde kız öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin (3,61), erkeklerin sosyalleşme düzeylerinden (3,55) fazla olduğu görülmektedir.

Şahan (2007) yapmış olduğu doktora tezinde, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ayrımına göre, bayanların erkeklere göre spor sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yılmaz (2006) yaptığı doğa sporlarının sosyal bütünleşmeye etkisi konulu çalışmasında da aynı sonuç olduğu görülmektedir.

Theberge, (2000) ile Abraham (1998) de yapmış oldukları çalışmalarda da bayanların spor yoluyla sosyalleşmelerinde erkeklere göre daha yüksek düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan bayanların sporun daha çok sosyal yönleriyle ilgilendikleri ve spor aktivitelerini önemsedikleri söylenebilir. Özdiñ (2005) sporeğitimi alan bayanların erkeklere göre daha fazla sosyalleşmeye inandıklarını belirlemişlerdir.

Bayanların sporun fiziksel ve biyolojik etkilerini bilmeleri, spor aktivitelerini mücadeleden çok beden ve ruhsal gelişimlerini destekleyen bir unsur olarak görmelerinden dolayı spor ve sosyalleşme düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 39'a göre çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($t_{(822)} = 2,920$; $p < .05$). Çalışma grubundaki erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,58$) kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,46$) olarak gerçekleşmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha çok spor faaliyetlerine katılmalarının bir sonucu olarak sosyalleşme düzeyleri de kız öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Bu farklılığın bir diğer sebebi ise örf, adet, gelenek ve göreneklerimizdir. Toplum yapımızın kız öğrencilerin spor yapması konusunda bilinçli olmaması da kız öğrencilerimizin spordan uzak kalmasına sebep olmaktadır. Spor yapmamalarının sonucu kız öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri erkek öğrencilerden düşük bulunmuştur. Spor kavramı olmadığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha sosyal olduğu fakat spor devreye girdiğinde ise bu durumun tam tersi olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin okudukları ortaöğretim türüne göre spor ile sosyalleşme düzeyleri arasındaki farklılık incelenmiştir. Okul türlerinin sosyalleşmeye etkisi düşük bulunmuştur. Bunun sebebi ise günümüzde sosyal medya kullanımı öğrencilerin arasındaki iletişimin artmasıdır. Öğrencilerin facebook, twitter vb sosyal paylaşım sitelerini aktif kullanmaları ayrıca akıllı telefonlardaki instagram vs uygulamaların öğrencilerin sosyalleşmelerini etkilediği görülmüştür. Okulların sosyalleşmeyi etkilemede belirgin bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Şahan (2007), üniversite öğrencilerinin okuduğu bölümler açısından sosyal ve beşeri bilimlerde okuyan öğrencilerin, fen ve sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilere göre daha fazla sosyalleşmeye yatkın olduklarını belirtmiştir. Zorba ve arkadaşlarının (1997) yaptığı bir araştırmada; 9-12 yaş grubu çocuklarda sporda ve okulda başarılı olma oldukça önemli olduğunu ortaya koymuştur. Fiziksel ve sosyal kabul bu yaş grubunun öz saygısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu araştırmadan da anlaşıldığı üzere spor faaliyetlerinin lise gençleri grubunun sosyal gelişimi açısından önemi büyüktür. Sporun insan ruh ve beden sağlığına olan olumlu katkıları bilinmektedir.

Tablo 20'e göre katılımcıların sosyalleşme düzeylerini yaşlarının doğrudan etkilediği görülmüştür. ($F_{(2-821)} = 9,430$; $p < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık 17 yaşındaki katılımcılar ile 16 ve 18 yaşındaki katılımcılar arasındadır. Bu tabloya göre katılımcıların yaşları büyüdükçe sosyalleşme düzeyleri olumlu yönde artış göstermektedir. Bu artışın sebebi ise yaşın ilerlemesi ile birlikte özgüven artışı, ergenlik döneminin sonuna yaklaşılması, benlik algısının gelişmesi ve topluma uyum sağlamadaki algının daha üst seviyelere erişmesi olduğu söylenebilir.

Tablo 25'e göre katılımcıların anne eğitim durumları sosyalleşme düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Anne eğitimi ve katılımcıların sosyalleşme düzeyleri arasında paralellik gösteren ilişki söz konusudur. ($F_{(3-820)} = 14,722$; $p < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi üniversite mezunu olan katılımcılar ile diğer katılımcılar arasındadır. Anne eğitim durumlarında en çok fark üniversite mezunu ve ilkökul mezunu annelerimiz arasındadır. Bu farklılığın sonucu olarak ilkökul mezunu annelerin yetiştirmiş olduğu çocuklar üniversite mezunu annelerin yetiştirmiş olduğu çocuklara oranla daha sosyal oldukları tespit edilmiştir. Bu sosyalleşmenin sebepleri ise ilkökul mezunu annelerin çocukları ile daha çok vakit geçirmeleri ve çocuklarını daha iyi tanımalarından olabilir.

Tablo 27'ye göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)} = 5,222$; $p < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık babası ilkökul mezunu olan katılımcılar ile babası ortaokul ve lise mezunu olan katılımcılar arasındadır. Katılımcıların babalarının eğitim durumu da annelerin eğitim durumunda olduğu gibi sosyal gelişim düzeylerini etkilediği söylenebilir.

Tablo 33'e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3-820)} = 7,728$; $p < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık ailesinin geliri 1001-2000 TL olanlar ile 2001-3000 TL arasında olanlar arasındadır. Ailelerin gelir seviyeleri de sosyal yaşantıyı doğrudan etkilediğini görmekteyiz. Gelir düzeyi arttıkça sosyal yaşantı ve yaşam kalitesi arttığı için, gelir seviyesi ve sosyalleşme düzeyi arasında olumlu yönde etki söz konusudur.

Tablo 35'e göre katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ikamet ettikleri ilçelere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(7-816)} = 2,826$; $p < .05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık Sincan'da ikamet eden katılımcılar ile Etimesgut'ta ikamet eden katılımcılar arasındadır. Bu farklılığın sebebi ise her iki ilçenin de sosyo-ekonomik düzeyi arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 50'ye göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(6-817)} = 7,853$; $p < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık annesi çalışmayan katılımcılarla annesi memur, işçi ve ev hanımı olan katılımcılar arasındadır. Anne mesleklerinin sosyalleşmeyi etkilediğini ve çalışan annelerin çocuklarının sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 52'ye göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(4-819)} = 2,162$; $p > .05$). Farklılık göstermeme sebebi ise katılımcıların babalarından çok anneleri ile vakit geçirmesinin etkilerinin olduğu düşünülebilir.

Tablo 58'e göre katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının en uzun süre ikamet ettikleri yerleşim yerlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(4-819)} = 1,217$; $p > .05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık en uzun süre büyükşehirde ikamet edenlerle kasaba ve köyde ikamet edenler arasındadır. Bu farklılık büyükşehirler de ikamet eden öğrencilerin kasaba ve köyde ikamet edenlere göre daha sosyal olduğunu göstermiştir. Bu farklılığın sebepleri ise büyükşehirde ikamet eden öğrencilerin spor yapmak için daha çok imkana sahip olması, daha kalabalık çevrelerde topluma uyum sağlamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu sonuçlar ışığında, ortaöğretim öğrencilerinin spor faaliyetlerde psikolojik açıdan haz ve heyecan duymaktalar; sosyolojik açıdan yeni ortam ve arkadaşlar edinmekteler; zihinsel açıdan oyun kurallarını ve hakemlik bilgileri öğrenmekteler ve yeni taktik ve strateji geliştirmekteler; fiziksel anlamda yeni beceriler elde etmekteler, iyi bir postur duruşu kazanmaktalar ve kas-kemik gelişimlerine katkı sağlamaktadırlar. Öğrencilerin ergenlik dönemlerinde de olması sporla sağlanan bu faydaların ve heyecanın daha çok yaşanmasını sağlamaktadır. Dolayısı ile sporun bu kadar çok faydasını gören ve heyecanını duyan spor yapan öğrencilerin daha olumlu olması gayet doğaldır.

5.2. Sonuç

- Katılımcılarının çoğunluğu spor yapmaktadır. Fakat tüm spor dalları için sadece seyirci olarak ilgilenen katılımcı sayısı spor yapan katılımcı sayısından fazladır.
- Katılımcıların spor branşları ile ilgilenme amaçları arasında ilk sırada ile sağlıklı yaşam yer almaktadır.
- Çalışma grubundaki bireylerin spor branşlarını seçmelerinde etkili olan unsurlar arasında ilk sırada kişisel tercihleri yer almaktadır.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüşleri incelendiğinde tüm görüşlerde orta ve üst düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmektedir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüşleri incelendiğinde tüm görüşlerde orta ve üst düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmektedir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerinin sosyalleşmeye yönelik görüş puanları sınıf düzeylerine göre farklılık arz etmiştir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ikamet ettikleri ilçelere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Çalışma grubunda yer alan spor yapan ve yapmayan katılımcıların sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur.
- Çalışma grubunda yer alan bireylerin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerinin spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları sınıf düzeylerine göre farklılık arz etmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin eğitim düzeylerine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının eğitim düzeylerine anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının annelerinin mesleklerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanlarının ailelerinin gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
- Çalışma grubunda yer alan spor yapan ve yapmayan katılımcıların spor ve sosyalleşmeye yönelik görüş puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık

bulunmuştur. Spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre daha sosyal ve aktif olduğu belirlenmiştir.

- Çalışmamız sonucunda sporun sosyalleşmeye olumlu yönde etkisi çıkmıştır.

Sonuç olarak;

Sosyalleşmeyi cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim ve meslek durumu okulun bulunduğu çevre ve spor yapmanın olumlu yönde etkilediği; Ancak okul türü ve ikamet ettiği çevrenin etkisinin istatistiksel açıdan önemli olmadığı tespit edilmiştir.

5.3 Öneriler

- İzleyici olarak katılım yapanları aktif spor yapmaya teşvik etmek sosyalleşme düzeyini doğrudan etkileyebilir.
- Bayanlar sportif faaliyetlere katılma konusunda cesaretlendirilmeli ve katılabilecekleri organizasyonları yapılabilir ve bu konu araştırılabilir.
- Spor'un hayatın belli bir dönemi için yapılmadığını hayatın her döneminde yapılması gerektiği bilincinin aktarılması ve hayat boyu spor felsefesinin benimsenmesi gerektiği vurgulanarak ileri yaş dönemleri araştırılabilir.
- Ailelerin spora ayrılan zamanın boşa geçmiş zaman olarak değerlendirme algısının yersiz olduğu belirtilmeli sporun fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimin büyük bir parçası olduğu konusunda tüm velilerin beden eğitimi öğretmenleri tarafından bilinçlendirilerek velilere sosyalleşme anketi yapılabilir.
- Öğrencilere sistemli spor yapma alışkanlığı kazandırılırken, uygulanan beden eğitimi ders programı, öğrenci beklentileri de düşünülerek uygulamaya konulmalıdır.
- Okullarda çeşitli organizasyonlar ile piknik, sinema, tiyatro, tarihi ve turistik yerlere gezi, sınıflar arası müsabakalar, müzik gibi etkinliklerin gerçekleştirilmesi ile gençlerin sosyalleşmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abaoğlu, C. (1982). *Sporun tıbbi yönü, spor ansiklopedisi*. İstanbul: Yelken.
- Afacan, H. H. (2001). Sosyalleşmenin fonksiyonları. *Toplumbilimi dergisi*, Konya, 2(5), 68-70.
- Akay, İ. (2006). *Sosyalleşme sürecinde kitle iletişim araçları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, M. H. (2009). *Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik, teorik ve uygulamalı bir çalışma*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akyüz, H. (1991), *Eğitim sosyolojisinin temel kavram ve alanları üzerine bir araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Amman, M. T. (1999). Dünyada ve Türkiye’de spor sosyolojisi. *M.Ü Dinamik Spor Bilimleri Dergisi*.
- Amman, M. T., İkizler, H.C. & Karagözoğlu, C. (2000). *Sporda sosyal bilimler*. Bursa: Alfa, (1), 79-85.
- Aracı, H. (1999). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. Ankara: Bağırman.
- Armağan, İ. (1981). *Sporun toplum bilimsel temelleri*. Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, İzmir.
- Armağan, İ. (2004). *21. yüzyıl eşiğinde Türkiye gençliği*. Birinci Basım. Ankara: Kırkırsaklılar Vakfı Usadem.
- Aslantürk, Z. & Amman, T. (2000). *Sosyoloji*. İstanbul: Kaknüs.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem
- Balcıoğlu, İ. (2003). *Sporun sosyolojisi ve psikolojisi*. İstanbul: Bilge.

- Başaran, İ. E. (1982). *Eğitime giriş*. Ankara: Sevinç.
- Bostancı, Ö. & Taşmektepligil, M.Y. (2000). Farklı özelliklere sahip fertlerin sportif faaliyetlere katılımlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, 5(2), 26-30.
- Bozkurt, V. (2004). *Değişen dünyada sosyoloji*. İstanbul: Alfa.
- Coakley (2001). Social dimensions of intensive training and participation in youth sports, intensive participation in children's sports. Cahill, B. R. and Pearl, A. J. , *Human Kinetics*, (7), 66-71.
- Çaha, Ö. (1999). Spora yaslanarak bir nefes almak. *Düşünen Siyaset Dergisi*. Ankara, 1(2), 48-63.
- Çakmakçı, S. (2001). *Okullarda beden eğitimi dersi faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Çamlıyer, H. (1999). Türkiye'de spor yönetimi ve federasyonlar ve sorunları. *Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Dergisi*, Ankara, (89),10-13.
- Çelik, İ. İ. (2002). Sporun sosyalleşme sürecindeki rolü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Çimen, L. (1999). *1923'ten günümüze lise sosyoloji ders kitapları ve sosyalleştirme rolleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çoban. B. Spor. 17 Eylül 2015 tarihinde <http://www.bilalcoban.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Dodurgalı, A. (2000). *Eğitim sosyolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
- Dogan, İ. (2000), *Sosyoloji/kavramlar ve sorunlar*. İstanbul: Sistem.
- Dönmezer, S. (1994). *Sosyoloji*. Ankara: Savaş.
- Erden, M. & Akman, Y. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. İstanbul: Arkadaş.
- Ergün, M. (1992). *Eğitim ve toplum - eğitim sosyolojisine giriş*. Ankara: Ocak.
- Ergün, M. (1996). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Ocak.
- Erkal, M. (1982). *Sosyolojik Açıdan Spor*. İstanbul: Filiz.

- Erkal, M. (1986). *Sosyolojik açıdan spor*. MEGS Yayın no: 30, Ankara: M.E.B.
- Erkal, M. (2000). *Sosyoloji (Toplumbilim)*. İlaveli 11. Baskı, İstanbul: Der.
- Erkan, N. (1996). *Yaşam boyu spor*. İstanbul: Boyut.
- Eroğlu, F. (2000). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta.
- Ficher, J. (2002). *Sosyoloji Nedir?* (Çev. Nilgün Çelebi), Ankara: Anı.
- Gander, M. J. & Gardiner, Harry W. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Çeviren. Bekir Onur, Ali Dönmez ve Nermin Çelen, Bekir Onur. Üçüncü Basım. Ankara: İmge.
- Giddens, A. (2000), *Sosyoloji*. (Çev: Hüseyin Özel v.d.), Ankara: Ayraç.
- Gillet, B. (1998). *Spor nedir?* (Çev: Durak, Mustafa). Ankara: Bağırhan.
- Gökçe, B. (1996). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*. Ankara: Savaş.
- Gökhan, N., Olgun, P. & Gürses, Ç. (1979). *Sportif yetenek araştırma metodu (Türkiye Uygulaması)*. İstanbul: T.S.V.
- Güney, S. (2000). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel.
- Hargreaves, J. (1982). *Theorising sport: An introduction, sport, culture and ideology*. (Der). Hargreaves, Jennifer, Routledge & Kegan Paul, London.
- İkizler, C. (1994). *Sporda başarının psikolojisi*. İstanbul : Alfa.
- İmamoğlu, F. (1992). Beden eğitimi ve sporun Türk sporu üzerindeki yeri. *Eğitim Dergisi*, Ankara: MEB, 1(2), 27-40.
- Josept, F. (1994). *Sosyoloji nedir?* (Çev: Çelebi, N.), Ankara: Atilla.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Bağırhan.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kılıçgil, E. (1998). *Sosyal Çevre ve Spor İlişkileri*. Ankara: Bağırhan.
- Kızılçelik, S. & Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı sosyoloji sözlüğü*. İzmir: Saray.
- Koç, S. (1994). *Spor psikolojisine giriş*. İzmir: Saray Medikal.
- Köknel, Ö. (1981). *Aile ve toplumda ruh sağlığı*. İstanbul: Hür.
- Marshall, G. (1999), *Sosyoloji sözlüğü*. (Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat.

- Mengütay, S. (1997). *Okul öncesi ve ilkokullarda hareket gelişimi ve spor*. İstanbul: Türkiye Jimnastik Federasyonu.
- Ögüven, M. (1996). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Bursa: Ekin.
- Öktem, Ş. (2003). *Okullarda beden eğitimi ve sporun öğrencilerin toplumsallaşmasındaki rolü*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM
- Özkalp, E. (2005). *Sosyoloji*. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Özkök, E. (1985). *İletişim kuramları açısından kitlelerin çözülüşü*. Ankara: Tan.
- Özmen, Ö. (1999). *Çağdaş sporda eğitim üçgeni*. Ankara: Bağırhan.
- Öztabağ, L. (1993). *Spor psikolojisi*. Ankara: Türkiye Futbol Federasyonu.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırhan.
- Öztürk, F. (2006). *Gençlik ve spor*. 15 Kasım 2015 tarihinde <http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=83&id=146> sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, Ü. (1982). *Orta dereceli okullarda beden eğitimi*. İstanbul: Güven.
- Rapley, M. & Hansen, S. (2006). Socialization. *The Cambridge Dictionary of Sociology*, (Ed. Bryan S. Turner), New York: Cambridge, 3(5), 591-596.
- Savaş, İ. (1993). *Spor sözlüğü terimler ve açıklamalar*. İstanbul: Remzi.
- Sayın, Ö. (1985). *Sosyolojiye giriş*. İzmir: Erdem.
- Sevim, Y. (1995). *Antrenman bilgisi*. Ankara: Gazi Büro.
- Sezal, İ. (2002). *Sosyolojiye giriş*. 2. Baskı, Ankara: Martı Kitap.
- Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı. Konya.
- Şimşek, D. & Gökdemir, K. (2006), Ortaöğretimde atletizm yapan sporcu öğrencilerin atletizm branşına yönelme nedenleri ve beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 83-90.
- Talimciler, A. (2006). İdeolojik bir meşrulaştırma aracı olarak spor ve spor bilimleri. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, Ankara, 1(2), 10-17.

- Tamer, K. & Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Kozan.
- Tamer, K. (1988). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 101, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Taşmektepligil, Y. (1995). *Sporun yaygınlaştırılmasında semt sahalarının etkileri*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tel, M., Öcalan, M. & Yaman, M. (2000). Teakwandocuların bu sporu tercih etme nedenleri ve sosyo-ekonomik durumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 123-131.
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Çağ.
- Tezcan, M. (1994). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Zirve.
- Toprakçı, E. (2002). *Eğitimin bilimsel temelleri*. Birinci Basım. Ankara: Ütopya.
- UNESCO. (1984). *Milletlerarası beden eğitimi ve spor yasası*. Ankara: B.T.G.
- Ünlü, N. K. (1995). *Başarı Sporunda Ödüllendirme*.: Doktora Tezi, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Voigt, D. (1998). *Spor Sosyolojisi*. (Çev. Ayşe Atalay). İstanbul.
- Yazgan, B. Bilgin, M. & Atıcı, M. (2005). *Gelişim Psikolojisi*. Çocuk ve Ergen Gelişimi, Adana: Nobel.
- Yetim, A. & Göktaş, Z. (2000, Mayıs). *Gençliğin spora yönlendirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretilerinin rolü ve önemi*. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Çanakkale.
- Yetim, A. A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, 1(5), 148-151.
- Yetim, A. A. (2005). *Sosyoloji ve spor*. İstanbul: Morpa.
- Yıldıran, İ. & Yetim A. A. (1996). *Ortaöğretimde beden eğitimi dersinin öncelikli amaçları üzerine bir araştırma*. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, 1(3), 25-37.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik çağı*. İstanbul: Özgür.

EKLER

Ek - 1. Anket Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında yapmakta olduğum yüksek lisans programı gereğince yapılmaktadır. Tez Konusu “Ortaöğretimde aktif spor yapan öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi”dir. Elde edilen bulgular kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Mustafa GÖK

A) DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz? 1) Erkek ( ) 2) Kadın ( )
2. Yaşınız? 1) 15 ( ) 2) 16 ( ) 3) 17 ( ) 4) 18 ( )
3. Ortaöğretim türünüz?
1) Anadolu Lisesi ( ) 2) İmam Hatip Lisesi ( )
3) Sağlık Meslek Lisesi ( ) 4) Endüstri Meslek Lisesi ( )
4. Sınıfınız? Lise 3 ( ) Lise 4 ( )
5. Ailenizin eğitim durumu?

	Annenizin eğitim durumu	Babanızın eğitim durumu
Hiç okulda okumamış ya da okuryazar değil		
İlkokul		
Ortaokul		
Lise		
Üniversite		

6. Ailenizin mesleği?

Anne ve Babanızın mesleği	Anne	Baba
İşçi		
Çiftçi		
Memur		
Esnaf – Tüccar		
Serbest meslek		
Ev hanımı		
Çalışmıyor		
Diğer		

7. Ailenizin aylık gelir düzeyi?

- 1) 0-1000TL ( ) 2) 1000-2000TL ( ) 3) 2000-3000TL ( ) 4) 3000 ve üstü

8. Şuan hangi ilçede ikamet ediyorsunuz?

- 1) Mamak   2) Çankaya   3)Altındağ   4) Yenimahalle   5) Keçiören
6) Pursaklar   7) Sincan   8) Etimesgut

9. En uzun süre nerede ikamet ettiniz?

- 1) Büyükşehir ( )   2) İl merkezi ( )   3) İlçe merkezi ( )   4) Kasaba ( )   5) Köy ( )

B) İLGİ ALANLARI İLE İLGİLİ SORULAR

10. Herhangi bir spor yapıyor musunuz? 1) Evet ( )   2) Hayır( )

11. Spor ile ilginiz hangi düzeydedir belirtiniz .

BRANŞLAR	Aktif spor yapıyorum	Ara sıra spor yapıyorum	Sadece seyirci olarak ilgilenirim
1. Futbol			
2. Basketbol			
3. Voleybol			
4. Atletizm			
5. Tenis			
6. Cimnastik			
7. Kayak			
8. Masa tenisi			
9. Badminton			
10. Halk oyunları			
11. Yüzme			
12. Boks			
13. Güreş			
14. Tekwando			
15. Doğa sporları			
16. Diğer(belirtiniz).....			

12. Belirli bir spor branşı ile ilgilenme amacınız nedir?

- 1) Kişisel gelişim ( )
2) Sağlıklı yaşam ( )
3) Mesleki - kariyer ( )
4) Sosyokültürel aktivitelere katılma - paylaşım ( )
5) Kişisel beceri ve yetenek ( )

13. İlgilendiğiniz spor branşını seçmede aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- 1) Kişisel tercihim ( )
2) Aile bireylerim ( )
3) Beden eğitimi ve spor öğretmenim ( )
4) Başarılı ve ünlü sporcular ( )

C. Sosyalleşme ile İlgili Sorular	1	2	3	4	5
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.					
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.					
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.					
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.					
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.					
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.					
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım.					
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.					
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim.					
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.					
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.					
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.					
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.					
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım					
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.					
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek,töre, inançlar)					
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.					
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.					
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.					
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.					
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır.					
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni etkilemez.					
23. Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar.					
24. İnsanların benim davranışlarıma yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.					
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.					
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.					
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam.					
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.					
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım					
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır.					
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.					
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir.					
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.					
34. Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.					

D. Spor ve Sosyalleşme ile İlgili Sorular	1	2	3	4	5
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir.					
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.					
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.					
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.					
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.					
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.					
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.					
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.					
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.					
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.					
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.					
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.					
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.					
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.					
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.					
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.					
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.					
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.					
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.					
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.					
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.					
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)					
23. Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim.					
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.					
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.					
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.					
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.					
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.					
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.					
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.					
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.					
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım.					
33. İlgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir.					
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.					
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler					

Ek – 1. İzin Yazısı

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

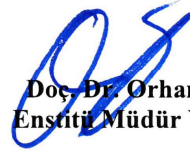
**SAYI : 80287700-302.10 /13
KONU : İzin (Mustafa GÖK) Hk.**

**ANKARA
2016**

**ANKARA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi **Mustafa GÖK**’ ün **Doç.Dr. Atilla PULUR**’ un danışmanlığında yürüttüğü **“Ortaöğretimde aktif Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi”** isimli tezi ile ilgili olarak Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde uygulama yapmak istemektedir.

İlgili öğrenciye müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Orhan ÜNAL
Enstitü Müdür Yardımcısı

EKLER

- 1-Dilekçe
- 2- Anket Formu
- 3- Tez Önerisi

GAZİ GELECEKTİR...